

Mecanismul Independent de Raportare (IRM): Moldova Raport Final privind Implementarea Planului Național de Acțiune 2016–2018

Diana Mirza-Grisco, Cercetător Independent

Cuprins

Prezentare Generală: Republica Moldova	2
Despre Evaluare	7
Implementarea Angajamentelor	9
1a. Sporirea transparenței în domeniul achizițiilor publice.....	11
1.b Consolidarea cunoștințelor privind achizițiile publice	18
2. Asigurarea transparenței bugetare	23
3.a Date deschise în sectorul educație	27
3.b Publicarea datelor deținute de guvern	31
4. Proces decizional participativ.....	38
5. Evaluarea sectorului public	41
6. Asigurarea prestării serviciilor publice de calitate	44
Notă metodologică.....	48

Prezentare Generală: Republica Moldova

Mecanismul Independent de Raportare (IRM) Raport Final 2016 - 2018

Guvernul Republicii Moldova a finalizat pe deplin sau substanțial jumătate din angajamentele din planul de acțiuni. Trei au avut un impact major asupra deschiderii guvernării, spre exemplu lansarea unui nou sistem electronic de achiziții publice complet transparent. Mergând mai departe, este crucial pentru guvern să se concentreze pe angajamente care pot să asigure deschiderea guvernării și să creeze oportunități de participare civică.

Parteneriatul pentru Guvernare Deschisă (OGP) reprezintă o inițiativă internațională voluntară, ce implică mai mulți factori interesați, care are scopul de a asigura, din partea guvernelor, angajamente specifice în beneficiul cetățenilor, de a promova transparența, implicarea cetățenilor, lupta împotriva corupției și a utiliza noi tehnologii în consolidarea guvernării. Mecanismul Independent de Raportare (IRM) analizează activitățile OGP din fiecare țară participantă. Prezentul raport oferă un rezumat al rezultatelor obținute în perioada ianuarie 2018-decembrie 2018.

Cancelaria de Stat este entitatea responsabilă de agenda de guvernare deschisă. Privind implementarea planului de acțiune 2016-2018, Cancelaria de Stat a delegat anumite responsabilități Centrului E-Guvernare (fondat de către Cancelaria de Stat în 2010 și redenumit Agenția de Guvernare Electronică în mai 2018¹). Centrul E-Guvernare, în continuare Agenția de Guvernare Electronică, împreună cu Cancelaria de Stat au fost responsabile de procesul de co-creare al planului de acțiune OGP 2016–2018, fiind sprijinite în acest proces de Institutul pentru o Guvernare Deschisă, o organizație neguvernamentală locală. Aprobarea planului de acțiune OGP² în data de 28 decembrie 2016 a confirmat aranjamentul instituțional pentru OGP. Începând cu luna ianuarie 2017, Cancelaria de Stat³ a fost desemnată drept entitate responsabilă de activitățile OGP,⁴ stabilindu-se și un punct de contact OGP în cadrul acesteia.

Reprezentanții societății civile au fost implicați în procesul de elaborare a planului de acțiune, însă nu a existat și un forum care să monitorizeze implementarea acestuia. În total 16 instituții (ministere și agenții guvernamentale) au fost desemnate să implementeze planul de acțiune.⁵ Însă, în 2017, Guvernul Republicii Moldova a fost supus unei reorganizări care a rezultat în comasarea unor ministere (numărul acestora s-a redus de la 16 la 9).⁶ Unele ministere relevante pentru implementarea planului de acțiune OGP au fost comasate, iar

Tabelul 1: O scurtă privire

Tabelul 1: O scurtă privire		
	Mijlocul perioad ei de implem entare	Finalul perioad ei de implem entare
Numărul angajamentelor	8	
Stadiul de Finalizare		
Finalizate	0	2
Substanțiale	1	2
Limitate	7	4
Neinițiate	0	0
Numărul angajamentelor cu ...		
Relevanță evidentă pentru valorile OGP		
Potențial Impact Transformator	0	0
Implementare substanțială sau completă	1	4
Toate trei (☺)	0	0
A deschis guvernarea?		
Major	3	
Exceptional	0	
Continuare		
Numărul angajamentelor preluate în următorul plan de acțiune	4	

unele persoane responsabile de acest proces au fost detașate sau reatribuite, astfel umărirea și evaluarea implementării anumitor acțiunilor devenind dificilă. Unul dintre evenimentele principale din această perioadă a fost introducerea unui sistem electronic pentru achiziții publice cu acces deschis publicului larg, care urma să fi utilizat de către toate autoritățile publice, oferind informații despre procesul de achiziții începând cu planificarea și încheind cu atribuirea contractului.

Deoarece începutul implementării planului de acțiune 2016-2018 a fost amânat cu șase luni și unele acțiuni atribuite angajamentelor planului urmau să fi finalizate în trimestrul patru al anului 2018, perioada de implementare a respectivului plan s-a încheiat în data de 31 decembrie 2018. Cu toate acestea, guvernului nu a solicitat o extindere oficială de la OGP. Cercetarea pe care se bazează prezentul raport IRM a fost efectuată doar până în noiembrie 2018. Guvernul a publicat autoevaluarea finală privind implementarea planului în ianuarie 2019 pe pagina OGP și pe pagina electronică a Cancelariei de Stat la începutul lui martie 2019.

În aprilie 2018, Secretariatul General al Guvernului a creat un Comitet de Coordonare pentru o Guvernare Deschisă⁷ drept mecanism permanent de dialog 4+4 (care implică atât guvernul, cât și reprezentanții societății civile) pentru elaborarea planului de acțiune 2019–2020.⁸ Comitetul a inițiat procesul de elaborare a celui de-al patrulea plan de acțiuni în mai 2018⁹ prin organizarea de consultații cu actorii guvernamentali relevanți; proiectul planului de acțiune a fost publicat pe particip.gov.md¹⁰ pentru consultații publice în data de 7 septembrie 2018¹¹ și republicat în data de 24 octombrie 2018¹². Guvernul a aprobat planul de acțiune în data de 28 noiembrie 2018¹³ și l-a depus la OGP oficial în decembrie 2018. Acesta include șase angajamente, unele dintre care se bazează pe angajamentele din planul de acțiune 2016-2018, iar altele sunt angajamente noi și cuprind tematici precum modernizarea serviciilor publice, consolidarea mecanismului de responsabilizare a autorităților publice, sporirea transparenței bugetare și a achizițiilor publice, asigurarea accesului la informație și promovarea utilizării datelor deschise de către cetățeni, precum și noi domenii ce țin de consolidarea colaborării cu societatea civilă și implicarea diasporei în procesele de luare a deciziilor.

¹ Hotărârea Guvernului nr. 414, <http://lex.justice.md/md/375459/>. Publicată în Monitorul Oficial în data de 18 mai 2018, <https://www.monitorul.md/monitor/v-2040-v/>

² Hotărârea Guvernului nr. 1432, <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=368355>

³ Cancelaria de Stat devine aparatul guvernului și funcționează în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr. 657 din 6 noiembrie 2009. Deși fondat de către Cancelaria de Stat, Centrul E-Guvernare (Agenția de Guvernare Electronică în prezent) (entitate responsabilă de activitățile OGP în trecut) și Cancelaria de Stat reprezintă două instituții separate care operează în mod independent una față de cealaltă.

⁴ Odată cu încheierea în 2016 a asistenței financiare acordate Centrului E-Guvernare (Agenția E-Guvernare) pentru programul e-transformare, funcția responsabilă de date deschise a fost și ea eliminată.

⁵ Ministerul Finanțelor, Agenția Achiziții Publice, Serviciul Vamal, Cancelaria de Stat, Centrul E-Guvernare, Ministerul Justiției, Ministerul Dezvoltării Regionale și al Construcțiilor, Ministerul Educației, Agenția Relații Funciare și Cadastru a Republicii Moldova, Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Agenția pentru Plăți și Intervenții în Agricultură, Casa Națională de Asigurări Sociale, Ministerul Economiei, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene și Ministerul Culturii. După restructurarea Guvernului în iulie 2016 unele ministere au fost comasate (Ministerul Educației, Ministerul Culturii și Ministerul Economiei). Pentru exactitate, cercetătoarea prezintă mai jos noile denumiri ale ministerelor comasate: Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și al Mediului, Ministerul Economiei și al Infrastructurii).

⁶ Cu privire la reorganizarea Guvernului,

<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=370968>

⁷ Comitetul de coordonare pentru o guvernare deschisă, <https://cancelaria.gov.md/ro/apc/comitetul-de-coordonare-pentru-o-guvernare-deschisa>

⁸ Planul de acțiuni 2019 - 2020, <http://www.egov.md/ro/communication/news/participa-la-crearea-planului-de-actiuni-pentru-o-guvernare-deschisa-pentru-anii>

⁹ Informație oferită prin intermediul poștei electronice de către Punctul de Contact OGP din cadrul Cancelariei de Stat, Natalia Bejenar, în data de 31 octombrie 2018.

¹⁰ Platforma guvernamentală pentru consultări publice.

¹¹ Platforma guvernamentală pentru consultări publice: <http://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=5718>

¹² Platforma guvernamentală pentru consultări publice: <http://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=5846>

¹³ Hotărârea Guvernului nr. 1172, <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=378313>

Consultarea Societății Civile pe Parcursul Implementării

Statele membre OGP adoptă un proces de consultare în timpul elaborării și al implementării planurilor de acțiuni. În Moldova în timpul implementării nu a existat un forum dedicat consultărilor. Societatea civilă a fost consultată în contextul anumitor activități din planul de acțiuni, însă, nu a existat un mecanism care să asigure monitorizarea implementării planului de acțiuni. După ce planul de acțiuni 2016-2018 a fost elaborat și aprobat în data de 29 decembrie 2016, Grupul de Lucru pentru Guvernare Deschisă care s-a întrunit și a funcționat ca un forum OGP, nu a mai organizat întruniri.

Comitetul de Coordonare pentru o Guvernare Deschisă 4+4 funcționează drept un forum care include multiple părți interesate și a lucrat asupra elaborării planului de acțiuni pentru o guvernare deschisă 2019-2020, având scopul de a monitoriza și implementa planul.

Tabelul 2: Consultări în timpul implementării

Forum Permanent al Părților Interesate	Intermediar	Finalul Implementării
1. A existat un forum?	Da	Nu
2. S-a întrunit cu regularitate?	Nu	Nu

Tabelul 3: Nivelul de Influență al Publicului în Perioada Implementării

IRM a adaptat "Spectrul pentru Participare" al Asociației Internaționale pentru Participare Publică (IAP2) pentru a fi aplicat OGP.¹ Acest spectru demonstrează nivelul potențial de influență al publicului asupra conținutului planului de acțiune. În spiritul OGP, majoritatea țărilor ar trebui să aspire la "colaborare."

Nivelul de Influență al Publicului în Perioada Implementării Planului de Acțiune		Intermediar	Finalul Implementării
Abilitare (Empower)	Guvernul a dat putere de decizie cetățenilor.		
Colaborare	A existat un dialog iterativ și publicul a contribuit la definirea agendei.		
Implicare	Guvernul a oferit feedback cu privire la modul în care au fost luate în considerare contribuțiile publicului.		
Consultare	Publicul a avut ocazia de a contribui.	✓	
Informare	Guvernul a oferit publicului informații cu privire la planul de acțiune.		

Fără consultări	Fără consultări		✓
-----------------	-----------------	--	---

¹ Pentru mai multe informații, privind Spectrul IAP2, vezi
http://c.ymcdn.com/sites/www.iap2.org/resource/resmgr/foundations_course/IAP2_P2_Spectrum_FINAL.pdf

Despre Evaluare

Indicatorii și metoda utilizate în cercetarea IRM sunt descrise în Manualul de Procedură al IRM.¹ Unul dintre indicatori, "angajamentul cu stea" (★), necesită mai multe explicații datorită interesului special al publicului față de acesta, dar și a utilității indicatorului în încurajarea unei competiții spre rezultate mai bune între țările membre OGP. Angajamentele cu stea sunt considerate angajamente OGP exemplare. Pentru a i se atribui o stea unui angajament, acesta trebuie să îndeplinească câteva criterii:

- Angajamentele cu stea vor avea un grad de specificitate "mediu" sau "înalt". Un angajament trebuie să conțină activități și etape clar definite pentru impactul posibil să poată fi evaluat.
- Formularea angajamentului trebuie să clarifice relevanța sa pentru guvernarea deschisă. Și anume, trebuie să se refere la cel puțin una dintre valorile OGP: acces la informație, participare civică sau responsabilitate publică.
- Angajamentul ar putea avea un posibil impact "transformator" doar atunci când este complet implementat.²
- Guvernul trebuie să înregistreze un progres semnificativ privind acest angajament în perioada de implementare a planului de acțiune și să primească calificativul "substanțial" sau "complet" privind implementarea.

Angajamentele cu stea nu își pot păstra calificativul respectiv dacă stadiul de finalizare nu este unul substanțial sau complet la finalul perioadei de implementare a planului de acțiune.

În raportul de progres, planul de acțiune al Republicii Moldova nu a avut angajamente cu stea. La finele perioadei de implementare, în baza schimbărilor înregistrate cu privire la stadiul de finalizare, planul de acțiuni al Republicii Moldova nu a inclus angajamente cu stea.

În final, tabelele din această secțiune a raportului oferă o prezentare generală a datelor colectate de către IRM în perioada raportării. Pentru a accesa o bază de date completă privind Republica Moldova, accesați OGP Explorer la adresa www.opengovpartnership.org/explorer.

Despre variabila "Dacă guvernarea a devenit mai deschisă?"

Pentru a capta schimbările ce au apărut în practica guvernamentală, IRM a inclus în rapoartele finale o nouă variabilă "Dacă guvernarea a devenit mai deschisă?". Această variabilă vrea să meargă mai departe de măsurarea produselor (output) și a livrabilelor pentru a analiza cum s-a schimbat practica guvernamentală drept rezultat al angajamentelor implementate.

Formularea unor angajamente OGP este vagă și/sau nu are o relevanță clară pentru valorile OGP, însă acestea duc la importante reforme ale politicilor. În alte cazuri, angajamentele sunt formulate într-un mod relevant și ambițios, însă nu reușesc să ducă la o deschidere a guvernării după implementare. Variabila "Dacă guvernarea a devenit mai deschisă" vrea să capteze anume aceste subtilități.

Variabila "Dacă guvernarea a devenit mai deschisă" evaluează schimbările ce s-au realizat în practica guvernamentală, utilizând următorul spectru:

- S-a înrăutățit: angajamentul a dus la o înrăutățire a nivelului de deschidere a guvernării.
- Nu s-a modificat: Nu au fost înregistrate schimbări în practica guvernamentală.
- Marginal: Au fost înregistrate unele schimbări, însă acestea sunt minore în relație cu nivelul de deschidere.

- Major: S-au realizat pași importanți în asigurarea unei guvernări deschise într-un anumit cadru de politici, însă domeniul de aplicare și scara acestora rămân limitate.
- Extraordinar: O reformă care a transformat practicile actuale într-un anumit cadru de politici prin deschiderea guvernării.

Pentru a evalua această variabilă, cercetătorii stabilesc status quo-ul de la începutul perioadei de implementare a planului de acțiune. Apoi aceștia evaluează rezultatele obținute datorită implementării în relație cu deschiderea guvernării.

Trebuie să se țină cont și de anumite limite. Raportele finale ale IRM sunt realizate la câteva luni după finalizarea ciclului de implementare. Variabilele se concentrează pe rezultatele ce pot fi identificate în deschiderea practicilor guvernamentale la finalul celor doi ani de implementare. Raportul și variabila respectivă nu au intenția de a oferi o analiză a impactului din cauza complexității metodologice pe care ai implica-o aceasta și a perioadei de realizare a raportului.

¹ Manualul de Procedură al IRM, <https://www.opengovpartnership.org/documents/irm-procedures-manual/>

² Panelul Internațional de Experți a modificat acest criteriu în 2015. Pentru mai multe informații, vezi: <http://www.opengovpartnership.org/node/5919>.

Implementarea Angajamentelor

O privire generală asupra angajamentelor

Fiind membre OGP, țările membre se obligă să elaboreze angajamente încadrate în planuri de acțiune de doi ani. Tabelele de mai jos oferă un rezumat al stadiului de finalizare la finalul perioadei de implementare a planului de acțiune și progresul ce ține de variabila "a deschis guvernarea?". Pentru angajamentele care au fost finalizate în primul an de implementare al planului de acțiune, în prezentul raport se va oferi un rezumat din raportul de progres, iar analiza se va concentra mai mult pe componenta "A deschis guvernarea?". Pentru mai multe detalii privind aceste angajamente, se va consulta Raportul IRM de Progres Decembrie 2016-Decembrie 2017.

Cel de-al treilea plan de acțiune al Moldovei a fost conectat la reformele existente și la alte planuri de acțiune existente, iar cele șase angajamente s-au concentrat pe procedura achizițiilor publice, date deschise, e-guvernare și modernizarea serviciilor publice, precum și evaluarea sectorului public. Însă, conform obiectivului raportării IRM, cele șase angajamente au fost reorganizate în opt. Astfel, angajamentul 1 a fost divizat în angajamentele 1a (care include primele patru activități) și 1b (care include următoarele trei activități); și angajamentul 3 a fost divizat în angajamentele 3a (primele patru activități) și 3b (următoarele nouă activități).

Tabelul 4: Evaluarea Progresului per Angajament

Prezentarea Generală a Angajamentului	Grad de specificitate				Relevanța pentru valorile OGP				Impact posibil				Stadiu de Finalizare		Mijloc de termen		A deschis guvernarea?				
	Niciunul	Scăzut	Mediu	Înalt	Acces la informație	Participare civică	Responsabilitate	Tehnologie și inovare pentru transparență și responsabilitate	Niciunul	Minor	Moderat	Transformator	Neînceput	Limitat	Susstanțial	Finalizat	S-a înrăutățit	Nicio schimbare	Marginal	Major	Excepțional
1a. Sporirea transparenței în domeniul achizițiilor publice			✓		✓			✓			✓			✓		✓				✓	
1b. Consolidarea cunoștințelor privind achizițiile publice			✓		✓			✓			✓				✓	✓				✓	
2. Asigurarea transparenței bugetare				✓	✓					✓				✓	✓			✓			
3a. Date deschise în sectorul educațional			✓		✓			✓		✓				✓	✓					✓	
3b. Publicarea datelor deținute de guvern			✓		✓	✓		✓		✓				✓				✓			
4. Proces decizional participativ			✓		✓	✓		✓		✓				✓				✓			
										✓				✓				✓			

Ia. Sporirea transparenței în domeniul achizițiilor publice

Textul angajamentului:

Titlul: Sporirea transparenței în domeniul achizițiilor publice

- 1.1. Migrarea mai multor date cu caracter public din zona privată a sistemului de e-Achiziții în zona publică, conform listei de câmpuri de date cu caracter public, și asigurarea disponibilității lor în mod automatizat, prin interfața destinată programării aplicațiilor (API) (Application Programming Interface)
- 1.2. Pilotarea publicării informației despre planificarea achizițiilor publice și implementarea contractelor, corelarea informațiilor de la etapa de planificare și implementare cu informația privind celelalte etape ale procesului de achiziții
- 1.3. Dezvoltarea și implementarea unui sistem electronic tranzacțional de achiziții publice bazat pe principiile standardului de contractare deschisă, cu posibilitatea de a colecta și a publica informații la toate etapele procesului de achiziții publice
- 1.4. Extinderea listei autorităților contractante obligate să inițieze toate procedurile de achiziție publică prin intermediul sistemului electronic

Instituția responsabilă: Ministerul Finanțelor și Agenția Achiziții Publice

Instituția (ile) de sprijin: Cancelaria de Stat (Agenția de Guvernare Electronică); Autoritățile Administrației Publice Centrale

Data de început: decembrie 2016

Data de încheiere: al doilea trimestru 2018

Notă editorială: Pentru raportarea IRM, angajamentul 1 a fost divizat în două angajamente separate (vezi secțiunea o privire de ansamblu asupra angajamentelor pentru mai multe detalii).

Prezentarea Generală a Angajamentului	Grad de specificitate				Relevanța pentru valorile OGP				Impact posibil				Stadiu de Finalizare		Mijloc de termen		A deschis guvernarea?				
															Final de termen						
	Niciunul	Scăzut	Mediu	Înalt	Acces la informație	Participare civică	Responsabilitate	Tehnologie și inovare pentru transparență și responsabilitate	Niciunul	Minor	Moderat	Transformator	Neînceput	Limitat	Susbstanțial	Finalizat	S-a înrăutățit	Nicio schimbare	Marginal	Major	Exceptional
1a. Sporirea transparenței în domeniul achizițiilor publice			✓		✓			✓			✓			✓			✓			✓	

Scopul Angajamentului:

Acest angajament a avut scopul de a asigura o gestionare mai eficientă a resurselor publice prin implementarea unei proceduri de achiziții publice mai transparente. Anterior, procesul de achiziții publice era unul mai puțin transparent deoarece autoritățile contractante (vezi definiția autorităților contractante în articolul 12 din Legea privind Achizițiile Publice¹) nu erau obligate să publice sau să ofere acces deplin publicului la întreaga documentație a procesului de achiziții, precum și informații privind diferitele etape ale acestuia. O activitate de monitorizare realizată între 2015-2017 de către ONG-ul IDIS Viitorul a demonstrat că nivelul transparenței procesului de achiziții publice era unul scăzut în majoritatea celor 60 de comunități și 32 de raioane monitorizate.² Activitățile incluse în prezentul angajament au fost inițial incluse în Strategia de Dezvoltare a Sistemului de Achiziții Publice pentru anii 2016-2020³, care ulterior au fost preluate în planul de acțiune OGP.

Stadiu de realizare

La mijlocul perioadei de implementare: Limitat

Luând în considerare faptul că aprobarea planului de acțiune a fost întârziată, implementarea prezentului angajament la finele primului an de implementare era una limitată. Activitatea 1.1 a fost evaluată drept finalizată, continuându-se de către Agenția Achiziții Publice migrarea mai multor date cu caracter public din zona privată a sistemului anterior de e-achiziții (SIA RSAP) în zona publică. Aceeași informație a fost prezentată pe pagina opencontracting.md într-o versiune mai atractivă pentru cetățeni. Această pagină electronică a fost dezvoltată cu sprijinul Băncii Mondiale în cadrul unei inițiative care dorea să ofere o prezentare interactivă a celor mai importante date privind achizițiile publice colectate de către Agenția Achiziții Publice.⁴

Deși noul e-sistem ar fi putut fi utilizat de fiecare autoritate publică, printr-un ordin emis de Ministerul Finanțelor (MF)⁵ noul e-sistem de achiziții publice (MTender) a fost testat pentru contractele de achiziții de valoare mică din ianuarie 2017 (activitatea 1.3) în cadrul următoarelor instituții publice: Agenția Achiziții Publice, Serviciul Fiscal de Stat, Serviciul Vamal și Inspectoratul Fiscal. Utilizarea sistemului MTender a fost una voluntară pentru entitățile publice nesubordonate MF în contextul în care cadrul legal care urma să facă utilizarea MTender obligatorie pentru toate entitățile publice se găsea la etapa de elaborare pe parcursul primului an de implementare a planului de acțiune OGP. Actele legislative ce urmau să ducă la implementarea sistemului MTender au fost prezentate pentru consultări publice în decembrie 2017. Lansarea noului sistem de e-achiziții MTender a fost planificată pentru anul 2018.

La sfârșitul perioadei de implementare: finalizat

Conform formulării din plan, angajamentul se consideră finalizat.

Conform legislației, noul sistem de e-achiziții (Sistemul Informațional Automatizat "Registrul de Stat al Achizițiilor Publice" (MTender), în continuare MTender) a înlocuit vechiul sistem de e-achiziții (Sistemul Informațional Automatizat Registrul de Stat al Achizițiilor Publice, numit SIA RSAP). Astfel, activitatea 1.1 a devenit depășită deoarece vechiul sistem informațional SIA RSAP nu mai este utilizat, acesta nefiind compatibil cu noile cerințe tehnice descrise în legislația actualizată. Vechiul sistem se utilizează doar pentru finalizarea procedurilor de achiziții inițiate înainte de 1 octombrie 2018, utilizarea noului e-sistem devenind obligatorie începând cu 17 octombrie. Experta de la ONG-ul IDIS Viitorul, interviuată în cadrul cercetării, a explicat că deși un proiect al Băncii Mondiale a oferit sprijin pentru dezvoltarea unei platforme interactive de vizualizare a informației privind achizițiile publice cu funcții suplimentare - platforma numită opencontracting.gov.md, sistemul respectiv funcționa mai curând drept un e-registru și nu ca un sistem tranzacțional, informația nefiind actualizată în timp real.⁶ Datele din sistemul respectiv vor fi salvate într-o bază istorică de date, dar nu vor fi integrate în noul sistem MTender deoarece primele sunt într-un format de date diferit.

Actualizări pe pagina opencontracting.gov.md nu se mai efectuează, deoarece în prezent sistemul MTender include majoritatea informațiilor, privind procesul achizițiilor publice⁷.

Extinderea utilizării sistemului de achiziții publice MTender la toate autoritățile publice (activitatea 1.4) necesita aprobarea mai multor acte legislative. În acest sens Guvernul a luat mai multe Hotărâri: Hotărârea Guvernului nr. 705 din 11 iulie 2018 cu privire la aprobarea Conceptului Tehnic al Sistemului Informațional Automatizat "Registrul de Stat al Achizițiilor Publice" (MTender)⁸ publicată în august 2018 în Monitorul Oficial, Hotărârea Guvernului nr. 985 din 10 octombrie 2018 pentru aprobarea Regulamentului privind acreditarea platformelor electronice de achiziții în cadrul Sistemului Informațional Automatizat "Registrul de Stat al Achizițiilor Publice" (MTender),⁹ Hotărârea Guvernului nr. 986 din 10 octombrie 2018 pentru aprobarea Regulamentului privind modul de ținere a Registrului de Stat al Achizițiilor Publice format de Sistemul Informațional Automatizat "Registrul de Stat al Achizițiilor Publice" (MTender), Hotărârea Guvernului nr. 987 din 10 octombrie 2018 pentru aprobarea Regulamentului privind achiziția bunurilor și serviciilor prin cererea de oferte de prețuri.¹⁰ Suplimentar, Ministerul Finanțelor a emis în octombrie 2018 cinci ordine¹¹ care au cuprins diferite aspecte de legislație secundară. Deși această activitate nu a fost inclusă în planul de acțiune ea reprezintă un element fundamental în implementarea prezentului angajament.

Începând cu luna martie 2018, platforma MTender a fost utilizată pentru semnarea atât a contractelor de achiziții publice, cât și a celor private.¹² Autoritățile contractante publice vor utiliza pe viitor MTender pentru a înregistra contractele la Trezoreria Ministerului Finanțelor, noul e-sistem de achiziții este prevăzut cu o astfel de funcție și permite ca înregistrarea să fie realizată în mod automat pe parcursul a 24 ore (în prezent această funcționalitate încă nu se implementează).¹³ Această soluție tehnică însă nu este complet funcțională în prezent. Anterior, autoritățile contractante se prezentau la biroul regional al Trezoreriei pentru a-și înregistra contractele, care fără a fi înregistrate nu sunt valabile.

Începând cu data de 17 octombrie 2018 (data la care modificările făcute la Legea privind Achizițiile Publice au intrat în vigoare¹⁴), utilizarea noului sistem online cu multiple platforme de achiziții electronice numit MTender a devenit obligatoriu pentru toate autoritățile publice. În prezent în Moldova sunt mai mult de 4000 de autorități publice (autorități contractante), iar până în data de 25 noiembrie 2018, 1080 autorități deja inițiaseră procese de achiziții publice prin MTender.¹⁵

Următoarele funcții ale sistemului MTender erau active la finele anului 2018: planul de achiziții publice și anunțurile, cererea de oferte de prețuri, procedurile licitațiilor deschise¹⁶, și semnarea contractelor prin MSign (sistemul guvernamental de semnătură electronică).¹⁷ Însă, MSign nu este integrat în MTender. Toate documentele sunt semnate separat în MSign și apoi încărcate pe platforma MTender.

Comunicarea între ofertanți și autoritățile contractante s-a desfășurat prin poșta electronică, disponibilă pe MTender. În final, contractele semnate sunt încărcate în sistemul MTender. Unele funcții ale sistemului sunt în prezent în dezvoltare sau la etapa de testare și nu sunt încă funcționabile: e-catalogul, participarea nerezidenților la licitații (conform modificărilor realizate la Legea Achizițiilor Publice care a fost armonizată la legislația UE), executarea contractelor, modulul BI (business intelligence), care va permite analiza și procesarea datelor, precum și crearea unor tablouri de bord (dashboard) și utilizarea filtrelor.

Deși în afara sferei de aplicare a planului de acțiune, diferite acțiuni au contribuit la finalizarea angajamentului (acestea fiind enumerate mai jos pentru a oferi o vedere de ansamblu a contextului la finalul perioadei de implementare a planului de acțiune). Cadrul legal care descrie funcționarea sistemului electronic de achiziții MTender (referințele către actele respective au fost oferite mai sus) a prevăzut și modificări ce țin de infrastructura instituțională. Astfel, rolul Agenției Achiziții Publice a fost modificat și include următoarele: (1) prestarea de servicii de formare autorităților contractante, cât și companiilor private, privind cadrul legal al achizițiilor publice; (2) monitorizarea proceselor de achiziții publice realizate prin intermediul MTender și sistemul SIA RSAP utilizat anterior; (3) dezvoltarea unui sistem

de certificare pentru specialiștii în achiziții publice. O astfel de specializare încă nu există însă se planifică introducerea ei în perioada imediat următoare.

Ca parte a procesului de restructurare guvernamentală, în 2018 a fost creată o nouă instituție publică, Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe (CTIF).¹⁸ Instituția cuprinde funcțiile, rolurile și serviciile a trei întreprinderi de stat și anume “Fintehinform,” “Fiscservinform” și “Vamservinform” în domenii precum finanțele publice, achizițiile publice, servicii vamale și impozite.¹⁹ În contextul lansării sistemului electronic de achiziții MTender, CTIF reprezintă operatorul tehnic al sistemului MTender, responsabil de funcționarea tehnică a sistemului, precum și de consolidarea capacităților în MTender a autorităților publice. Între iunie - septembrie 2018 CTIF a organizat sesiuni de instruire pentru mai mult de 950 instituții publice și autorități, care s-au concentrat pe implementarea sistemului electronic de achiziții. Conform comentariilor parvenite de la Guvern, în 2018 CTIF a organizat 215 cursuri de instruire pentru 3834 specialiști care au reprezentat 2318 instituții.²⁰ În octombrie și noiembrie 2018, CTIF a informat pe pagina sa electronică despre continuarea desfășurării sesiunilor de instruire în Chișinău și în regiuni. Programul sesiunilor este disponibil online.^{21,22} În paralel, Agenția de Achiziții Publice a elaborat un program de instruire pentru 2018 care a inclus cel puțin cinci sesiuni de instruire pentru mediul de afaceri, 39 pentru autoritățile contractante și o sesiune comună pentru sectorul privat, public și societatea civilă.²³ Sesiunile de instruire organizate de către CTIF se concentrează pe utilizarea și funcțiile sistemului MTender, iar sesiunile organizate de către Agenția pentru Achiziții Publice - pe aspectele ce țin de cadrul legal, inclusiv procedurile de achiziții publice, rolurile și responsabilitățile din cadrul procesului de achiziții publice și prevederile generale privind achizițiile publice în Republica Moldova și în alte țări.

În cadrul activității 1.4 s-a planificat extinderea listei până la 85% a autorităților contractante obligate să inițieze toate procedurile de achiziție publică prin intermediul sistemului electronic, însă așa cum a fost formulată această activitate în plan aceasta nu mai este relevantă deoarece o dată cu intrarea în vigoare a legii în luna octombrie 2018 utilizarea MTender a devenit obligatorie pentru toate autoritățile contractante.

Prin programul intens de instruirii organizate de către CTIF și Agenția pentru Achiziții Publice guvernul dorește să asigure dezvoltarea capacităților la nivelul tuturor autorităților contractante. Suplimentar, cele trei platforme private de achiziții (vezi raportul IRM de progres pentru mai multe detalii), pe care funcționează la moment MTender, oferă la cerere asistență tehnică și instruire pentru utilizatori. CTIF, Agenția Achiziții Publice și cele trei platforme private de achiziții interconectate la MTender dispun de linii de asistență telefonică pentru toți utilizatorii.

A deschis guvernarea?

Acces la informație: major

Strategia de Dezvoltare a Sistemului de Achiziții Publice 2016-2020 a fost elaborată în contextul Acordului de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană.²⁴ Strategia prevede mai multe reforme, inclusiv schimbări de ordin instituțional, armonizarea legislației Republicii Moldova la cea europeană, asigurarea transparenței, consolidarea răspunderii și a capacităților și dezvoltarea unui nou sistem electronic de achiziții. La începutul implementării planului de acțiune 2016-2018 al OGP, sistemul SIA RSAP existent atunci dispunea de funcții electronice limitate și se asemena cu un e-registru care nu dispunea de funcții ce țin de tranzacții online.²⁵ Mai mult decât atât, conform raportului din 2016 a IDIS Viitorul,²⁶ existau etape importante ale procesului de achiziție care nu erau transparente, spre exemplu atribuirea contractelor și implementarea acestora. Această etapă a procesului nu a fost suficient de bine reglementată, iar autoritățile publice frecvent au ținut astfel de informații departe de atenția publicului. O evaluare regională a procesului de achiziții publice efectuată de BERD în 2011 afirma că Moldova necesita un cadru de reglementare privind achizițiile publice nou întrucât cel în vigoare era unul rudimentar.²⁷

Angajamentul avea scopul de a crește transparența procesului de achiziții publice prin transparentizarea tuturor etapelor procesului, dezvoltarea unui sistem de e-achiziții, asigurându-se că majoritatea entităților contractante (și într-un final, toate entitățile respective) să îl utilizeze. Implementarea angajamentului schimbă practicile guvernamentale legate de acest proces într-un mod major prin deschiderea tuturor etapelor procesului de achiziții publice, licitațiile publice devenind transparente pe deplin și asigurând conformitatea sistemului la cele mai bune practici internaționale. Părțile interesate intervievate atât la finalul implementării, cât și în evaluarea intermediară²⁸ au anticipat o consolidare a transparenței și acces la informații privind procesele de achiziții la nivelul autorităților centrale, dar în special și la nivelul autorităților publice locale. Aceștia consideră că schimbarea este una majoră, deoarece sistemul anterior reprezenta mai curând un registru, iar datorită modului în care informația era prezentată nu permitea analiza datelor privind achizițiile publice. Mai mult decât atât, contractele semnate nu erau făcute publice, ceea ce făcea monitorizarea executării acestora practic imposibilă. Octavian Armașu, fostul Ministru al Finanțelor, afirma în octombrie 2018²⁹ că noul sistem ar permite experților să identifice procesele de achiziții riscante și să asigure transparența și eficiența achizițiilor publice.³⁰ Suplimentar, susținând eforturile guvernului, directorul general adjunct al Organizației Mondiale a Comerțului (OMC), Allan Wolf, a afirmat că Moldova a obținut rezultate bune în procesul de reformare a sistemului e-achiziții.³¹ Țara a ratificat Acordul OMC revăzut privind Achizițiile Guvernamentale (GPA) în 2016,³² și în același an a inițiat reforma e-achizițiilor cu sprijinul BERD și al Uniunii Europene.³³

Accesul la informații a fost consolidat prin organizarea proceselor de achiziții publice online, începând de la planificarea achizițiilor și până la atribuirea contractelor și executarea acestora. Însă experta Diana Enachi afirmă că în prezent (2019) doar informațiile privind atribuirea contractului și contractul (semnat și înregistrat la Trezorerie pe suport de hârtie) sunt publicate, fără publicarea contractului. Doar contractele pentru achiziții de valoare mică sunt publicate. Alte informații privind contractele și etapa de gestionare a contractului nu sunt prezente în sistem. Astfel impactul asupra acestei etape a procesului de achiziții este zero.³⁴

Una dintre marile schimbări o reprezintă deschiderea contractelor de achiziții publice prin intermediul sistemului MTender, precum și executarea acestora (deși această funcție nu este încă activă (situația la zi în decembrie 2018), însă este dezvoltată). Prin implementarea unui sistem de e-achiziții complet online, cetățenii și societatea civilă pot monitoriza și urmări activitățile de achiziții ale autorităților publice, având acces la contracte, oferte și alte informații relevante. Sistemul permite monitorizarea datelor pe parcursul întregului ciclu și vizualizarea tuturor operațiunilor și tranzacțiilor în timp real. De fapt, experta Diana Enachi consideră că monitorizarea procesului de achiziții publice atât de către autorități, cât și de societatea civilă este foarte limitată. Ea are loc doar la anumite etape ale procesului de achiziții publice și doar la nivel procedural.³⁵

În prezent, se găsesc în dezvoltare funcționalități care vor ajuta părțile interesate precum AAP, Agenția Națională pentru Soluționarea Contestațiilor, Centrul Național Anticorupție să dispună de instrumente de control pentru a-și îndeplini funcțiile prevăzute de lege.

Deoarece implementarea sistemului a fost inițiată în Octombrie 2018, a fost dificilă evaluarea provocărilor de implementare MTender care vor exista pentru autoritățile contractante (la momentul scrierii acestui raport în Decembrie 2018). Lansarea sistemului, însă, poate duce la o reformare totală a sistemului și o implementare graduală a diferitor componente care nu sunt încă active (ex. Modulul de business intelligence, urmărirea executării contractelor).³⁶ Toate etapele (funcționale ale) procesului de achiziții publice sunt în prezent accesibile și vizibile online. Această realitate este demonstrată de conceptul tehnic³⁷ și sistemul în sine (care poate fi accesat de oricine).³⁸ De asemenea, utilizarea e-sistemului este în prezent obligatorie pentru toate entitățile publice. Acest fapt duce la o deschidere a guvernării în sensul acordării cetățenilor, organizațiilor societății civile și experților³⁹ oportunitatea de a

verifica orice proces de achiziții publice (la nivel central sau local), de a utiliza datele pentru analize, de a urmări procesele de achiziții online.

În același timp, deoarece utilizarea sistemului a fost voluntară înainte de intrarea în vigoare a cadrului legislativ și lansarea oficială a sistemului în luna octombrie 2018, nu toate autoritățile contractante au făcut uz de perioada pilot, care a durat mai bine de un an, pentru a învăța și testa MTender. Expertă iana Enachi de la IDIS Viitorul ⁴⁰ se aștepta ca autoritățile contractante să fie mai active în acea perioadă-pilot și consideră că din cauza lipsei de capacități (inclusiv de resurse umane) implementarea sistemului ar putea fi dificilă pentru anumite autorități, în special pentru autoritățile contractante mici din mediul rural, deși cursuri de formare gratuite sunt puse la dispoziția tuturor. Un program intens de formare a fost inițiat în 2018 și gestionat de Ministerul Finanțelor, Agenția Achiziții Publice și CTIF.

Următoarele Etape?

Deoarece se consideră că acest angajament a fost pe deplin realizat, acesta nu a fost preluat în următorul plan de acțiuni. Însă, angajamentul nr. 2 din următorul plan de acțiuni are scopul de a elabora și publica rapoarte privind achizițiile publice.

¹ Legea privind achizițiile publice, <http://lex.justice.md/md/360122/>

² IDIS Viitorul, <http://localtransparency.viitorul.org/>

³ Hotărârea Guvernului nr. 1332 cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare a sistemului de achiziții publice pentru anii 2016-2020 și a Planului de acțiuni privind implementarea acesteia, <http://lex.justice.md/md/368482/>

⁴ Portalul Open Contracting, <http://opencontracting.date.gov.md/about>

⁵ Sistemul MTender este utilizat la toate etapele procesului de achiziții publice: anunț, licitație, atribuirea contractelor, etc.

⁶ Interviu cu Diana Enachi, ONG-ul IDIS Viitorul, Expertă în achiziții publice, 14 noiembrie 2018.

⁷ The system doesn't include yet the contracts, and the contracts management stages of the procurement process, as well as the planned business intelligence (BI) module.

⁸ Hotărârea Guvernului nr. 705 din 11.07.2018, <http://lex.justice.md/md/376903/>

⁹ Hotărârea Guvernului nr. 985 din 10.10. 2018,

<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=377584>

¹⁰ Hotărârea Guvernului 987 din 10.10. 2018 , <http://lex.justice.md/md/%20377586/>

¹¹ Ordinul nr. 173 din 05.10.2018 cu privire la aprobarea Documentației standard pentru realizarea achizițiilor publice de bunuri, <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=377587&lang=1>; Ordinul nr. 174 din 05.10.2018, cu privire la aprobarea Documentației standard pentru realizarea achizițiilor publice de servicii, <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=377588>; Ordinul nr. 175 din 05.10.2018, cu privire la aprobarea Documentației standard pentru realizarea achizițiilor publice de bunuri și servicii prin cererea ofertelor de prețuri, <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=377589>; Ordinul nr. 176 din 05.10.2018, cu privire la aprobarea Documentației standard pentru realizarea achizițiilor publice de lucrări, <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=377590>; Ordinul nr. 177 din 09.10.2018, cu privire la aprobarea formularului standard al Documentului unic de achiziții europene, <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=377591>. Mai multe despre DUAE, <https://ec.europa.eu/tools/esp/df/filter?lang=ro>

¹² MTender, <https://mtender.gov.md/en/about>

¹³ MTender, <https://mtender.gov.md/about>

¹⁴ Legea 131/2015, <http://lex.justice.md/md/360122/>

¹⁵ MTender, <https://mtender.gov.md/>

¹⁶ Guvernul a clarificat faptul că ofertele de preț și procedurile de achiziții organizate prin intermediul sistemului MTender se bazează pe criteriul "celui mai mic preț" cu sau fără organizarea unei licitații electronice.

Funcționalitățile necesare pentru organizarea prezentării ofertelor de preț și a procedurilor de achiziții publice bazate pe alte criterii decât "cel mai mic preț" sunt prezent în proces de dezvoltare.

¹⁷ Interviu cu Diana Enachi, ONG IDIS Viitorul NGO, expert în achiziții publice, 14 noiembrie 2018.

¹⁸ CTIF, <http://lex.justice.md/md/374178/>

¹⁹ CTIF, <https://ctif.gov.md/node/67>

²⁰ IRM a primit aceste informații în perioada de pre-publicare a prezentului raport de la dna Natalia Bejenar, Consultant Superior, Cancelaria de Stat a Republicii Moldova, 4 iunie 2019.

²¹ Sesiuni de formare ale CTIF, <https://ctif.gov.md/node/63>

²² Sesiuni de formare ale CTIF, <https://ctif.gov.md/node/76>

²³ Sesiuni de formare ale Agenției Achiziții Publice,

https://tender.gov.md/sites/default/files/document/attachments/plan_instruire_modificat_1.pdf

²⁴ Strategia de Dezvoltare a Sistemului de Achiziții Publice pentru anii 2016-2020, http://mf.gov.md/sites/default/files/documente%20relevante/strategie_achizitii_publice.pdf

-
- ²⁵ Interviu cu Diana Enachi, ONG IDIS Viitorul, expert achiziții publice, 14 noiembrie 2018
- ²⁶ Enachi, D; Chivriga, V. (2016) Achizițiile Publice în Republica Moldova -probleme, reglementari noi și reforme așteptate. IDIS Viitorul, http://www.viitorul.org/files/5214294_md_economic_repor.pdf
- ²⁷ Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (2011), Public Procurement Assessment: Review of laws and practice in the EBRD region, <https://www.ebrd.com/downloads/legal/procurement/ppreport.pdf>
- ²⁸ I. Morcotilo (ONG-ul Expert Grup), interviu, 21 decembrie 2017; Interviu Interviu cu Diana Enachi, ONG IDIS Viitorul, expert achiziții publice, 14 noiembrie 2018
- ²⁹ Conferința de presă organizată în cadrul atelierului regional OMC – BERD privind achizițiile guvernamentale în Republica Moldova în data de 23 octombrie, puțin timp după lansarea noului e-sistem de achiziții, https://www.realitatea.md/allan-wolff-moldova-poate-fi-prezentata-drept-exemplu-de-aplicare-a-sistemului-mtender-video_85866.html
- ³⁰ Infomarket, MTender, http://infomarket.md/en/analitics/The_system_MTender_launched_on_October_17_registered_the_first_120_tenders_for_the_purchase_of_goods_and_services_in_the_amount_of_more_than_100_million_lei
- ³¹ [Ibid.](#)
- ³² OMC, Republica Moldova ratifică acordul revizuit privind achizițiile al OMC, https://www.wto.org/english/news_e/news16_e/gpro_14jun16_e.htm
- ³³ BERD, Moldova lansează sistemul e-achiziții MTender, <https://www.ebrd.com/news/2018/moldova-introduces-eprocurement-system-mtender.html>
- ³⁴ Comentarii oferite de experta Diana Enachi (IDIS Viitorul) la Raportul IRM de Evaluare Finală 2016-2018 prin intermediul poștei electronice.
- ³⁵ Comentarii oferite de experta Diana Enachi (IDIS Viitorul) la Raportul IRM de Evaluare Finală 2016-2018 prin intermediul poștei electronice
- ³⁶ [Ibid.](#)
- ³⁷ Hotărârea Guvernului nr.705 din 11.07.2018 privind conceptul etnic al MTender, <http://lex.justice.md/md/376903/>
- ³⁸ MTender, <https://mtender.gov.md/en>
- ³⁹ Interviu cu Diana Enachi, ONG IDIS Viitorul, expert achiziții publice, 14 noiembrie 2018.
- ⁴⁰ Interviu cu Diana Enachi, ONG IDIS Viitorul, expert achiziții publice, 14 noiembrie 2018.

I.b Consolidarea cunoștințelor privind achizițiile publice

Textul angajamentului:

Titlul: Consolidarea conștientizării și a cunoștințelor privind procesul de achiziții publice

1.5. Organizarea de sesiuni de comunicare, sensibilizare și instruire a comunității de date deschise cu privire la disponibilitatea și utilizarea datelor despre achizițiile publice

1.6. Facilitarea accesului întreprinderilor mici și mijlocii la procedurile de achiziție publică, prin intermediul programelor de instruire privind accesarea online a documentelor de licitație, înregistrarea ofertelor, înaintarea cererii de participare, comunicarea cu alți participanți la licitații

1.7. Organizarea unor evenimente și sesiuni cu societatea civilă și cu dezvoltatorii de aplicații în vederea corelării datelor despre achizițiile publice și alte seturi de date, cum ar fi datele despre companii, pentru a scoate în evidență diferite fenomene care, anterior, erau greu de depistat

Instituțiile responsabile: Ministerul Finanțelor (Agenția Achiziții Publice), Cancelaria de Stat [Agenția de Guvernare Electronică]

Instituția de sprijin: MiLab – Laboratorul de Inovații Sociale

Data de începere: al patrulea trimestru 2016

Data finalizării: al doilea trimestru 2018

Notă Editorială: Pentru raportul IRM angajamentul original a fost divizat în două angajamente separate (vezi detalii în secțiunea Prezentarea Generală a Angajamentelor). Aceste activități ale angajamentului se concentrează pe conștientizare și pe consolidarea cunoștințelor privind Mtender, pe sistemul electronic de achiziții publice, care a fost dezvoltat în cadrul strategiei de dezvoltare a sistemului de achiziții publice 2016 -2020 și a Planului de Acțiune 2016–2018.¹

	Grad de specificitate				Relevanța pentru valorile OGP				Impact posibil				Stadiu de Finalizare		Mijloc de termen		A deschis guvernarea?				
Prezentarea Generală a Angajamentului	Niciunul	Scăzut	Mediu	Înalt	Acces la informație	Participare civică	Responsabilitate	Tehnologie și inovare pentru transparență și responsabilitate	Niciunul	Minor	Moderat	Transformator	Neînceput	Limitat	Substanțial	Finalizat	S-a înrăutățit	Nicio schimbare	Marginal	Major	Excepțional
1b. Consolidarea cunoștințelor privind achizițiile publice			✓		✓			✓			✓				✓	✓			✓		

Scopul Angajamentului:

Scopul prezentului angajament, care este relaționat cu angajamentul 1a, a fost de a asigura o mai mare transparență a procesului de achiziții publice prin creșterea gradului de conștientizare și organizarea sesiunilor de formare pentru comunitatea de date deschise privind utilizarea datelor ce țin de achiziții publice, instruirea întreprinderilor mici și mijlocii cu privire la procedura achizițiilor publice și a reprezentanților societății civile și a dezvoltatorilor (de software) cu privire la modul în care pot fi corelate datele privind achizițiile publice la alte date. Angajamentul a cuprins activități de creștere a gradului de conștientizare ce țin de achizițiile publice și datele privind achizițiile, inclusiv cu privire la noul sistem de e-achiziții, MTender.

Stadiu de realizare

La mijlocul perioadei de implementare: Substanțial

Spre finele primului an de implementare prezentul angajament fusese finalizat în mod substanțial. Ministerul Finanțelor (MF), cu sprijinul Agenției Achiziții Publice și a Bancii pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) au organizat diferite evenimente: o sesiune de formare pentru instituțiile care au participat la implementarea pilot a MTender;² un eveniment de lansare a MTender;³ și o serie de 10 sesiuni de formare⁴ în diferite localități⁵ din țară. Alte evenimente conexe organizate în 2017 (atelier și o conferință), relevante pentru activitățile 1.5 și 1.6, s-au concentrat pe contractarea deschisă în Moldova, achiziții durabile și procesele și procedurile de achiziții publice. Evenimentele au vizat în majoritatea cazurilor autoritățile publice, însă unele au fost organizate și pentru sectorul privat și societatea civilă. Însă, cercetătorul IRM nu a reușit să verifice gradul de finalizare al tuturor evenimentelor din cauza informației publice limitate.

În cadrul activității 1.7, Laboratorul de Inovații Sociale din Moldova,⁶ împreună cu Agenția de E-Guvernare au organizat câteva evenimente pentru societatea civilă și dezvoltatorii de programe spre finele anului 2017.^{7,8} Aceste evenimente, inclusiv o școală de vară, un program de mentorat și o vizită de studiu, au cuprins diverse tematici, inclusiv și sistemul de achiziții publice.⁹ Mai multe detalii privind punctele centrale ale activității sunt disponibile în raportul de progres al IRM.

Finalul perioadei de implementare: Finalizat

Ținând cont de faptul că majoritatea activităților planificate în cadrul prezentului angajament au fost finalizate în 2017, la finalul perioadei de implementare a prezentului angajament se consideră că acesta a fost încheiat. Activitatea 1.5 nu mai este relevantă deoarece imediat ce noul sistem MTender a fost implementat și a devenit obligatoriu pentru toate autoritățile contractante, sesiunile de informare privind vechiul sistem SIA RSAP, din care erau preluate date pe platforma opencontracting.gov.md, au devenit irelevante. Informațiile pe care le conține vor fi stocate drept date istorice.¹⁰

În același timp, pe parcursul anului 2018 și în special în septembrie 2018, Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe (CTIF), Agenția Achiziții Publice și Ministerul Finanțelor au continuat organizarea sesiunilor de formare privind sistemul MTender pentru toate autoritățile contractante, sesiuni care au putut fi accesate și de către setorul privat și oricare alte părți interesate din societatea civilă.¹¹ Experta Diana Enachi a confirmat faptul că ONG-ul IDIS Viitorul a participat la unele dintre respectivele evenimente fără a întâlni obstacole în acest sens. Mai mult decât atât, ținând cont de schimbările majore (vezi textul angajamentului 1a) la care a dus lansarea noului sistemul e-achiziții și anticiparea utilizării obligatorii prin lege a MTender de către toate entitățile publice, suplimentar la informațiile disponibile pe paginile electronice ale instituțiilor publice responsabile, mass media a relatat intens pe marginea acestui subiect în special în perioada august – noiembrie 2018, ex. Monitorul Oficial online,¹² portalurile de știri diez.md,¹³ bizlaw.md,¹⁴ Ziarul de Garda (versiunile online și imprimată) și la posturile TV - Prime TV.¹⁵

În cadrul activității 1.6, în 2018 Agenția Achiziții Publice a planificat organizarea a cinci sesiuni de formare pentru agenții economici.¹⁶ Deși acestea nu au vizat doar întreprinderile mici și mijlocii (ÎMM-urile), tematica discutată a fost axată pe cadrul legal al achizițiilor publice și a modificărilor implementate la acesta. De asemenea, Agenția Achiziții Publice (AAP) a organizat un curs de instruire pentru ÎMM-uri la tema noului cadru de reglementare a achizițiilor publice în data de 27 februarie 2018 la care au participat 27 participanți. AAP a mai planificat și un alt curs pentru ÎMM-uri în data de 19 decembrie 2018, privind participarea agenților economici în procedurile de achiziții publice.¹⁷ Conform Raportului de Autoevaluare a Guvernului privind implementarea planului de acțiune, 21 de persoane au participat la cursul respectiv. Cursul a fost organizat pentru angajații întreprinderilor mici și mijlocii și pentru specialiștii din sectorul privat, care reprezentau direcții cu atribuții în procesele de achiziții publice. Următoarele subiecte au fost discutate în cadrul seminarului: - surse utilizate pentru a accesa informații privind achizițiile publice; - documentația licitațiilor; cerințe, limite, termene, schimbări; - oferte pentru participarea în procedura de achiziții publice; - reguli de comunicare între agenții economici și autoritățile contractante; - modalitatea de depunere a contestațiilor privind procedurile de achiziții publice. De asemenea, în februarie 2018, MF, AAP și Întreprinderea de Stat Fintehinform (gestionarul MTender), precum și entitățile private, care dețin cele trei platforme conectate la MTender, au organizat 34 seminare la care au participat 2,040 persoane, la tema eficientizării achizițiilor publice prin utilizarea sistemului MTender.¹⁸ Experta Diana Enachi a clarificat că cea mai importantă componentă în facilitarea participării ÎMM-urilor în procesele de achiziții publice a fost introdusă prin modificările la legea achizițiilor publice, care au intrat în vigoare în luna octombrie a anului 2018.¹⁹ Una dintre modificări include permisiunea ca autoritățile contractante să solicite ofertele de prețuri pentru loturi/item-uri și nu pentru o singură ofertă de dimensiuni mari,²⁰ fapt care oferă ÎMM-urilor oportunitatea de a participa în procesele de achiziții publice.²¹ Acest fapt asigură o competiție mai sănătoasă și prețuri mai bune pentru autoritățile contractante, precum și facilitarea accesului ÎMM-urilor la contracte de achiziții publice.

ONG-ul IDIS Viitorul a organizat alte evenimente care potențial au contribuit la implementarea angajamentului: patru ateliere au fost organizate în vara anului 2018 pentru sectorul privat privind modificările legislative și procesul de achiziții publice.²²

Suplimentar, Agenția Achiziții Publice a delegat o persoană responsabilă de acordarea sprijinului metodologic și consultărilor privind achizițiilor publice în cadrul serviciului Call Center prestat de CTIF.²³

A deschis guvernarea?

Acces la informații: Marginal

Înainte de implementarea noului sistem MTender, publicul avea acces la informații limitate privind diferitele etape ale procesului de achiziții publice. Jurnaliștii de investigație și ONG-urile care monitorizează procesele de achiziții publice au vociferat aceste preocupări ani la rând.²⁴ Persoanele intervievate în cadrul evaluării intermediare și a celei finale au menționat că lipsa transparenței proceselor reprezintă cea mai mare problemă pe care o va soluționa noul sistem.²⁵ Mai mult decât atât, deoarece prezentul angajament este interconectat cu angajamentul 1a, referindu-se la informare și instruire cu privire la sistemul de e-achiziții publice, acesta contribuie la salvagardarea transparenței totale a procesului de achiziții publice deoarece noul sistem permite cetățenilor, ONG-urilor și experților să urmărească și să monitorizeze procesele. Creșterea gradului de conștientizare, precum și activitățile de formare (pentru consolidarea capacităților și asigurarea utilizării corecte a e-sistemului de către autoritățile contractante, agenții economici, ONG-uri și experți,²⁶ și asigurarea înțelegerii noului cadru legal de achiziții și a drepturilor și responsabilităților participanților la procesul respectiv²⁷), a dus la o schimbare a practicilor și a percepției procesului de achiziții publice de către entitățile publice și de alte părți interesate. Astfel, aceste activități vor putea eventual contribui la promovarea practicii guvernării deschise, însă acestea abia se găseau în plină desfășurare la momentul scrierii prezentului raport. De asemenea, odată cu lansarea

noului sistem abia acum câteva luni, nu există în acest moment date de monitorizare care să demonstreze realizările sale și provocările cu care se confruntă comparativ cu rezultatele planificate, inclusiv cât de bine activitățile de formare și creștere a gradului de conștientizare au contribuit la dezvoltarea și consolidarea capacităților. În concluzie, prezentul angajament a contribuit doar marginal la accesul la informație, deși angajamentul 1a a dus la o îmbunătățire majoră a accesului la informație.

De asemenea, mai există unele funcționalități ale sistemului care au fost dezvoltate, conform informațiilor din Autoevaluarea Guvernului²⁸, dar care nu sunt încă active (ex. e-catalogul, modulul de business intelligence, urmărirea executării contractelor, precum și modificările privind reglementările ce țin de funcționalitățile de mai sus). Suplimentar, încă nu s-a stabilit un termen clar privind lansarea completă a acestor funcționalități, care vor continua să consolideze abilitatea sistemului de a asigura o deschidere completă a achizițiilor publice.

Următoarele etape?

Activitățile din prezentul angajament au fost finalizate, așa cum au fost scrise în plan, și nu sunt preluate în planul următor. În același timp, importanța noului sistem de achiziții publice pentru societatea din Moldova este una multiplă: achizițiile publice și cheltuielile la nivel local, raional și național devin mai transparente și permit grupurilor societății civile să monitorizeze și să urmărească diferite contracte de achiziții publice. De asemenea, ar putea duce la stoparea corupției legate de achiziții publice și oferă oportunitatea IMM-urilor să aibă acces la contracte publice, fapt dificil de realizat anterior. De aceea activitățile de comunicare, formare, creștere a gradului de conștientizare și de informare vor fi implementate și în continuare, însă în afara cadrului OGP.

¹ Hotărârea Guvernului nr. 1332, <http://lex.justice.md/md/368482/>

² Ministerul Finanțelor, Agenția Achiziții Publice, Serviciul Vamal, Inspectia Financiară, Întreprinderea de Stat FinTehInform și platformele comerciale care asigură serviciile de front-end.

³ Acest fapt a fost confirmat de Biroul BERD Moldova și de următoarele ONG-uri, membre ale Comitetului de Coordonare al Proiectului MTender: AGER, IDIS Viitorul, ExpertGrup.

⁴ Acestea sunt componente ale Proiectului de Cooperare Tehnică între BERD și Ministerul Finanțelor; evenimentele au fost finanțate de BERD.

⁵ Chisinau, Hancesti, Orhei, Ungheni, Tighina, Cahul, Comrat Balti, Soroca, și Edinet.

⁶ Proiectul PNUD "are scopul de a pune bazele unei platforme multilaterale care să implice actori din diferite sectoare (public, privat, non profit, etc.) pentru a identifica și experimenta abordări inovative pentru problemele societății", <http://md.one.un.org/content/unct/moldova/en/home/our-work/joint-un-projects/centrul-de-inovaii-sociale-din-moldova-.html>.

În final, Laboratorul va elabora soluții ce vor fi testate și co-dezvoltate cu puternica implicare a beneficiarilor și sunt pregătite să fie extinse la o scară mai largă în alte medii.

⁷ Pagina de Facebook a Laboratorului de Inovații Sociale din Moldova, https://www.facebook.com/hashtag/opendatamediacamp?source=feed_text

⁸ PNUD Moldova,

<http://www.md.undp.org/content/moldova/en/home/presscenter/pressreleases/2017/07/17/pnud-inspir-jurnali-tii-i-activi-tii-civici-s-valorifice-datele-deschise-.html>,

<http://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/presscenter/pressreleases/2017/09/19/25-de-jurnali-ti-i-activi-ti-civici-fac-front-comun-pentru-date-deschise-i-mai-mult-transparent-.html>

⁹ Open Data Media Camp, http://milab.md/ro/milab_projects/open-data-media-camp/

¹⁰ Interviu cu Diana Enachi, ONG-ul IDIS Viitorul, expertă în achiziții publice, 14 noiembrie 2018.

¹¹ <http://mf.gov.md/ro/content/ro-instruiri-privind-utilizarea-mtender-pentru-autorit%C4%83%C8%9Bile-%C8%99i-institu%C8%9Bile-publice-din-mun>

¹² FISC.md, <https://monitorul.fisc.md/editorial/reglementarea-utilizarii-sistemului-mtender.html>

¹³ Diez, <http://diez.md/2018/09/14/evolutia-sistemului-mtender-moldova-din-octombrie-folosirea-acestei-platforme-va-deveni-obligatorie-pentru-achizitiile-publice/>

¹⁴ Bizlaw, <https://www.bizlaw.md/public/2018/08/20/conceptul-sistemului-mtender-a-fost-publicat-in-monitorul-oficial-ce-prevede-documentul>

¹⁵ Prime, https://www.prime.md/ro/alan-wolff-despre-sistemul-m-tender-moldova-este-un-un-lider-in- ceea-ce-priveste-achizitiile-publice-online_81190.html

¹⁶ Cursurile de formare organizate de Agenția Achiziții Publice,

https://tender.gov.md/sites/default/files/document/attachments/plan_instruire_modificat_1.pdf

¹⁷ Informație oferită cercetătorului IRM prin email, 27 noiembrie 2018 de către Alexandra Gariuc de la Agenția Achiziții Publice.

¹⁸ Informație oferită cercetătorului IRM prin email, 27 noiembrie 2018 de către Alexandra Gariuc de la Agenția Achiziții Publice.

¹⁹ Interviu cu Diana Enachi, ONG-ul IDIS Viitorul, expertă în achiziții publice, 14 noiembrie 2018.

²⁰ Modificarea privind oferta de prețuri,

https://tender.gov.md/sites/default/files/achizitii_publice_seminar_aap_legea_131.pdf

²¹ Raportul de progres privind implementarea planului de acțiune OGP 2016-2018, prezentat de Ministerul Finanțelor Cămarilor de Stat și pus la dispoziție cercetătorului IRM prin email de către punctul de contact OGP de la Cămarile de Stat.

²² Interviu cu Diana Enachi, ONG-ul IDIS Viitorul, expertă în achiziții publice, 14 noiembrie 2018.

²³ Informație oferită cercetătorului IRM prin email, 27 noiembrie 2018 de către Alexandra Gariuc de la Agenția Achiziții Publice.

²⁴ <https://crimemoldova.com/news/investiga-ii/achizi-iile-anului-2017-sub-lupa-crimemoldova/> ; IDIS Viitorul, <http://www.viitorul.org/ro/content/idis-viitorul-lansat-%C3%AEn-premier%C4%83-indexul-de-%C3%AEncredere-%C3%AEn-achizi%C8%9Biile-publice-din-republica>; Expert Grup, https://www.expert-grup.org/ro/biblioteca/item/download/1178_4a7fd2d319a93ecd88d49edbd4de1514

²⁵ I. Morcotilo (ONG-ul Expert Grup), comunicare personală, 21 decembrie 2017; Interviu cu Diana Enachi, ONG-ul IDIS Viitorul, expertă în achiziții publice, 14 noiembrie 2018.

²⁶ Interviu cu Diana Enachi, ONG-ul IDIS Viitorul, expertă în achiziții publice, 14 noiembrie 2018.

²⁷ Lista seminarelor Agenției Achiziții Publice, <https://tender.gov.md/ro/agenda>

²⁸ Expertă Diana Enachi, IDIS Viitorul, afirmă în comentariile acordate în Raportul IRM de Evaluare Finală că aceste funcționalități nu sunt încă dezvoltate.

2. Asigurarea transparenței bugetare

Textul angajamentului :

2.1. Deschiderea datelor tranzacționale despre executarea bugetelor componente ale bugetului public național, cu frecvență lunară și cu dezagregare pînă la nivelul autorităților publice locale

2.2. Elaborarea unui cadru interactiv pe pagina oficială a Ministerului Finanțelor, care să reflecte procesul de elaborare a politicii fiscale și vamale

2.3. Publicarea pe pagina web a Ministerului Finanțelor a estimărilor Cadrului bugetar pe termen mediu și a proiectelor legilor anuale ale bugetului de stat

2.4. Elaborarea și publicarea pe pagina web a Ministerului Finanțelor a bugetului pentru cetățeni, după adoptarea în Parlament a Legii bugetului

2.5. Publicarea pe pagina web a strategiilor sectoriale de cheltuieli și a bugetelor anuale pe domenii de competență, precum și a rapoartelor privind implementarea acestora

2.6. Publicarea seturilor de date deschise privind bugetele din sistemul penitenciar pe portalul date.gov.md

2.7. Publicarea informației despre executarea Fondului național pentru dezvoltare regională și a proiectelor din surse externe

Instituția Responsabilă: Ministerul Finanțelor

Instituțiile de sprijin: Autoritățile Publice Centrale, Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor¹

Data de începere: trimestrul 4 2016

Data de finalizare: trimestrul 2 2018

Prezentarea Generală a Angajamentului	Grad de specificitate				Relevanța pentru valorile OGP				Impact posibil				Stadiu de Finalizare		Mijloc de termen		A deschis guvernarea?				
															Final de termen						
	Niciunul	Scăzut	Mediu	Înalt	Acces la informație	Participare civică	Responsabilitate	Tehnologie și inovare pentru transparență și responsabilitate	Niciunul	Minor	Moderat	Transformator	Neînceput	Limitat	Substanțial	Finalizat	S-a înrăutățit	Nicio schimbare	Marginal	Major	Exceptional
2. Asigurarea transparenței bugetare			✓		✓					✓				✓		✓		✓			

Scopul angajamentului:

Prezentul angajament s-a concentrat pe consolidarea transparenței bugetare prin: 1) deschiderea datelor despre executarea bugetelor componente ale bugetului public național cu frecvență lunară; 2) elaborarea unui cadru interactiv pe pagina oficială a Ministerului Finanțelor (MF) care să reflecte procesul de elaborare a politicii fiscale și vamale; 3) publicarea estimărilor cadrului bugetar pe termen mediu și a proiectelor legilor anuale ale bugetului de stat; 4) elaborarea și publicarea pe pagina web a Ministerului Finanțelor a bugetului pentru cetățeni, 5) publicarea strategiilor sectoriale de cheltuieli și a bugetelor anuale, 6) publicarea seturilor de date deschise privind bugetele din sistemul penitenciar, 7) publicarea informației despre executarea Fondului național pentru dezvoltare regională. Însă, acest angajament nu a inclus un mecanism care ar duce la schimbarea practicilor guvernamentale ce țin de comunicarea informației bugetare și a pus accent pe publicarea mai multor informații și nu pe soluționarea complexității documentelor bugetare, identificată în raportul de progres al IRM² drept una dintre preocupările principale ale reprezentanților societății civile. De asemenea, angajamentul nu a inclus crearea de oportunități pentru implicarea publicului în cadrul ciclului bugetar.

Stadiu de realizare

La mijlocul perioadei de implementare: Limitat

În 2017 MF a publicat 12 rapoarte lunare privind executarea componentelor bugetului public național (2.1) pe date.gov.md, platforma de date deschise a Guvernului.³ Aceste rapoarte au mai fost publicate și pe pagina electronică a Ministerului Finanțelor.⁴ Conform planului, a fost lansat la mijlocul anului 2017 un nou cadru interactiv privind procesul de elaborare a politicii fiscale și vamale pe pagina electronică a MF, permițând monitorizarea la fiecare etapă a proiectelor de legi (2.2); proiectele legilor anuale ale bugetului de stat au fost publicate în 2017 (2.3) și bugetul cetățeanului a fost publicat după aprobarea bugetului public național în ianuarie 2018 (2.4). Deși cercetătorul IRM a identificat diferite strategii sectoriale de cheltuieli și bugete anuale pe paginile ministerelor,⁵ acestea nu au fost identificate cu ușurință (2.5). La finele anului 2017, două acțiuni nu fuseseră inițiate: publicarea seturilor de date deschise privind bugetele din sistemul penitenciar (2.6) și publicarea informației privind executarea Fondului Național pentru Dezvoltare Regională (2.7) pe date.gov.md. Pentru mai multe informații, vezi raportul de progres IRM 2017.

Finalul perioadei de implementare: Substanțial

Fiind o activitate de rutină a MF, publicarea datelor tranzacționale privind executarea componentelor bugetului public național pe pagina sa electronică precum și pe date.gov.md a continuat și în al doilea an de implementare. În 2018, MF a publicat 12 rapoarte.⁶ Rapoartele includ date generale privind bugetul public național, bugetul consolidat central, bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat, fondurile obligatorii de asigurări sociale de sănătate și bugetele locale. Însă experta Diana Enachi afirmă că impactul publicării acestor rapoarte integrate pe executarea bugetelor locale este aproape inexistent. Sunt necesare date mai dezagregate per autorități care să poate fi ușor accesate și înțelese nu doar de profesioniștii în domeniu dar și cetățeni și societatea civilă.

Cadrul interactiv pentru procesul de elaborare a politicii fiscale și vamale a fost elaborat în 2017 și lansat la mijlocul lui 2017 pe pagina electronică a MF (2.2).

Proiectele legilor anuale ale bugetului de stat (cadrul bugetar pe termen mediu și pe termen lung) au fost publicate anual pe pagina electronică a MF (2.3). Cadrul bugetar pe termen mediu (CBTM) pentru 2019-2021 a fost încărcat pe pagina electronică a MF în noiembrie 2018.⁷ Parlamentul a aprobat legea anuală a bugetului de stat în data de 23 noiembrie 2018, în primă lectură.⁸ Cercetătorul IRM a verificat pe pagina electronică a MF dacă Bugetul

Cetățeanului a fost publicat în decembrie 2018, precum și în februarie și martie 2019, însă documentul respectiv nu fusese publicat.⁹ La momentul publicării prezentului raport, bugetul cetățeanului era deja disponibil online.

Precum și pe parcursul cercetării privind progresul implementării planului de acțiune, cercetătorul IRM a identificat și în cercetarea finală mai multe documente privind strategiile sectoriale de cheltuieli și bugetele anuale pe paginile ministerelor de resort (2.5).¹⁰ Însă, documentele plasate pe paginile electronice au fost greu de identificat din cauza structurilor diferite a paginilor electronice ale ministerelor și pentru că informația nu este prezentată în mod consecvent. Deoarece în planul de acțiune nu se specifică care instituții publice centrale sunt vizate de prezentul angajament, cercetătorul IRM nu poate evalua gradul de finalizare al acestuia mai mare decât substanțial.

Publicarea seturilor de date deschise privind bugetele sistemului penitenciar pentru anul 2017 (2.6) a fost realizată în data de 11 iulie 2018, conform marcajului temporal (timestamp) de pe date.gov.md.¹¹ Însă, informația publicată nu a fost în format deschis și conținea o prezentare generală a alocărilor bugetare în sistemul penitenciar din perioada 2013-2017. Intenția guvernului a fost de a crea date ce pot fi procesate automat privind bugetele din sistemul penitenciar, care să fie publicate pe platforma date.gov.md, acțiune ce nu a fost realizată.¹²

Cercetătorul IRM a contactat direcțiile relevante,¹³ însă nu a fost posibilă identificarea persoanelor responsabile, care ar fi putut oferi informații suplimentare privind executarea Fondului Național pentru Dezvoltare Regională (2.7). Analiza de birou a portalului date.gov.md nu a descoperit date relevante. Însă Direcția pentru Analiza, Monitorizarea și Evaluarea Politicilor din cadrul Ministerului a făcut referință la raportul general privind implementarea Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Regională, care este publicată pe pagina electronică a ministerului și conține informații cu privire la Fondul Național pentru Dezvoltare Regională.¹⁴ Referințele vagi din planul de acțiune cu privire la termenele de realizare au făcut ca determinarea gradului de finalizare să fie greu de efectuat.

A deschis guvernarea?

Accesul la informație: Nu s-a modificat

Conform planului de acțiune, prezentul angajament nu a avut niciun efect asupra deschiderii guvernării sub aspect al accesului la informație. Angajamentul a inclus în special activități de raportare de rutină realizate de guvern și înainte de implementarea planului de acțiune, și nu s-a concentrat pe implementarea principiilor de date deschise¹⁵ sau nu a specificat suficient de mult termenele de realizare pentru publicarea datelor. Transparența bugetară se mai referă și la facilitarea accesării datelor bugetare, la nivelul de dezagregare și la acuratețea informației prezentate, permițând cetățenilor să analizeze datele, să monitorizeze și să contribuie la subiecte precum veniturile, alocațiile și cheltuielile publice. Însă multe dintre datele publicate în cadrul prezentului angajament nu au fost publicate în format de date deschise, fiind agregate și/sau nu au fost publicate precum s-a prevăzut în planul de acțiune.

Următoarele etape?

Consolidarea transparenței bugetare este un angajament (angajamentul 2) preluat în următorul plan de acțiune. Astfel, noul plan de acțiune include activitatea 2.4 din planul evaluat, însă include noi activități ce țin de executarea bugetului și implementarea contractelor de achiziții publice.

¹ După reorganizarea Guvernului în vara anului 2017 acest minister și-a încetat existența și responsabilitățile acestuia au fost transferate în nou-creatul Minister al Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului.

² IRM (2018), Raportul de Progres Moldova 2016-2018 (Anul 1), pagina 37.

³ Platforma online de date deschise a Guvernului, <http://date.gov.md/ckan/ro/dataset/15071-raport-privind-executarea-bugetului-public-national>

-
- ⁴ Ministerul Finanțelor, <http://mf.gov.md/ro/trezorerie/rapoarte-privind-executarea-bugetului>
- ⁵ Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Economiei și Infrastructurii, Ministerul Finanțelor, Ministerul Justiției, Ministerul Apărării, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului.
- ⁶ Ministerul Finanțelor, <http://mf.gov.md/ro/trezorerie/rapoarte-privind-executarea-bugetului/rapoarte-lunare>
- ⁷ Cadrul Bugetar pe Termen Mediu, https://www.gov.md/sites/default/files/document/attachments/intr46_11.pdf
- ⁸ Proiectul de lege al bugetului de stat 2019, <http://mf.gov.md/ro/content/bugetul-de-stat-2019>, <http://tv8.md/2018/11/23/bugetul-republicii-moldova-pentru-2019-a-fost-aprobat-in-parlament-in-prima-lectura>
- ⁹ Bugetul Cetățeanului, <http://mf.gov.md/ro/buget/transparen%C8%9Ba-bugetar%C4%83/bugetul-pentru-cet%C4%83%C8%9Beni>
- ¹⁰ Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Economiei și Infrastructurii, Ministerul Finanțelor, Ministerul Justiției, Ministerul Apărării, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului.
- ¹¹ Bugetele din sistemul penitenciar, <http://date.gov.md/ckan/ro/dataset/17556-alocatiile-bugetare-destinate-sistemului-penitenciar/resource/db9813c3-416a-434c-af78-bda117919d0b>
- ¹² Intenția Guvernului de a publica date privind bugetele din sistemul penitenciar, <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=368355>
- ¹³ Direcția Politici de Dezvoltare Regională, Secția Relații cu Instituțiile de Dezvoltare Regională, Direcția Analiză, Monitorizare și Evaluare a Politicilor și Serviciul Fondurilor de Dezvoltare din cadrul actualului Minister al Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului (care include fostul Minister al Dezvoltării Regionale și Construcțiilor)
- ¹⁴ <http://www.madrm.gov.md/ro/content/rapoarte-anuale-privind-implementarea-strategiei-na%C8%9Bionale-de-dezvoltare-regional%C4%83-pentru>
- ¹⁵ Carta Datelor Deschise, <https://opendatacharter.net/principles/>

3.a Date deschise în sectorul educație

Textul angajamentului:

Titlul: Asigurarea transparenței în activitatea autorităților administrației publice și accesului la informația cu caracter public

3.1. Evaluarea necesităților tuturor beneficiarilor de date deschise din sectorul educațional

3.2. Inventarierea datelor deschise existente în sectorul educație, în raport cu necesitățile identificate, precum și colectarea, publicarea și actualizarea lor pe portalul date.gov.md

3.3. Dezvoltarea unei interfețe web în cadrul portalului datelor guvernamentale deschise cu posibilitatea de vizualizare interactivă a datelor din sectorul educație

3.4. Implementarea activităților de promovare a disponibilității datelor deschise din sectorul educație, conform planului intern de comunicare

Responsible Institution: Ministerul Educației¹

Instituții de sprijin: N/A

Data de început: al 3-lea trimestru 2017

Data finalizării: al doilea trimestru 2018

Notă Editorială: Pentru raportul IRM, angajamentul trei a fost divizat în două angajamente separate (vezi detalii în secțiunea Prezentarea Generală a Angajamentelor). Aceste patru activități din angajamentul original se concentrează pe accesul public la informații utile din sectorul educație. Suplimentar, Portalul Datelor Guvernamentale Deschise menționat în planul de acțiune se referă de fapt la Portalul Datelor Deschise (date.gov.md).

Prezentarea generală a angajamentului	Grad de specificitate				Relevanța pentru valorile OGP				Impact posibil				Stadiu de Finalizare		Mijloc de termen		A deschis guvernarea?				
	Niciunul	Scăzut	Mediu	Înalt	Acces la informație	Participare civică	Responsabilitate	Tehnologie și inovare pentru transparență și responsabilitate	Niciunul	Minor	Moderat	Transformator	Neînceput	Limitat	Substanțial	Finalizat	S-a înrăutățit	Nicio schimbare	Marginal	Major	Excepțional
			✓		✓			✓		✓				✓						✓	
3a. Date deschise în sectorul educație			✓		✓			✓		✓				✓						✓	

Scopul angajamentului:

În 2016–2017, guvernul a implementat un proiect finanțat de Banca Mondială,² scopul căruia a fost modernizarea capacităților Sistemului Informațional de Management în Educație (SIME) și astfel facilitarea accesului la date, statistici și rapoarte privind sistemul educațional

primar și secundar. Acest angajament s-a axat pe evaluarea necesităților de date deschise a beneficiarilor; publicarea, actualizarea și inventarierea datelor pe date.gov.md; și promovarea disponibilității datelor deschise în conformitate cu planul intern de activitate a instituțiilor implementatoare. Aceste activități au fost dublate în planul de acțiune OGP, fiind preluate din cea de-a treia fază a proiectului "Consolidarea Capacităților EMIS".³

Stadiu de realizare

La mijlocul perioadei de implementare: Limitat

Implementarea activităților angajamentului, conform formulării din planul de acțiuni, a fost limitată. Deși lansarea sistemului SIME modernizat nu a reprezentat o activitate din planul de acțiune, celelalte activități sunt interconectate cu dezvoltarea și implementarea sistemului, explică coordonatorul proiectului SIME, contractat extern.⁴ Ministerul Educației, Culturii și Cercetării (MECC) a lansat versiunea beta a sistemului SIME modernizat în data de 28 iulie 2017.⁵

În cadrul activității 3.1, atât guvernul, cât și coordonatorul SIME au confirmat că în luna ianuarie 2017 Centrul pentru Investigații Sociologice și Marketing, CBS Axa, a fost contractat pentru a realiza o evaluare a necesităților utilizatorilor de date deschise în educație. Cercetătorul IRM nu a putut verifica gradul de finalizare a acestui studiu deoarece raportul nu a fost făcut public. Rezultatele studiului au informat reconfigurarea/modernizarea sistemului SIME, în cadrul unui proiect axat pe consolidarea capacităților SIME, realizat cu sprijinul Băncii Mondiale. De asemenea, MECC a inventariat toate datele deschise disponibile, precum și datele ce urmau a fi deschise în 2017 (3.2). Însă dezvoltarea unei interfețe web interactive pe Portalul de Date Deschise (date.gov.md) nu a fost realizată din cauze tehnice ce țin de testarea platformei SIME (3.3). În cadrul activității 3.4, MECC a organizat evenimente mediatice și de promovare, precum interviurile televizate, pentru a informa societatea cu privire la noul sistem și a promova disponibilitatea datelor deschise.⁶ Mai multe detalii pot fi găsite în raportul de progres IRM.

La finalul perioadei de implementare: Substanțial

Modernizarea SIME s-a desfășurat în perioada 2016-2017 în cadrul unui proiect de anvergură al Băncii Mondiale numit "Reforma Educațională în Moldova", care include un împrumut de investiție implementat în perioada 2013–2020.⁷ Activitățile incluse în planul de acțiune, deși nu au fost direct conectate la SIME, au reprezentat elemente ale proiectului "Consolidarea Capacităților sistemului SIME".⁸ Majoritatea activităților au fost astfel realizate în primul an de implementare și guvernul a confirmat implementarea acestora în autoevaluare. Cercetătorul IRM nu a putut verifica gradul de finalizare a evaluării necesităților de date deschise în sectorul educațional deoarece raportul realizat de CBS Axa nu a fost făcut public. Probabil că dezvoltarea unei interfețe web pe portalul de date deschise al guvernului (3.3), care ar fi permis o vizualizare interactivă a datelor din sectorul educațional, conform formulării din planul de acțiune, se referea la modernizarea sistemului SIME, care include vizualizarea interactivă a datelor din sistemul de învățământ primar și secundar, și nu reprezintă o funcționalitate separată per se. Suplimentar, în raportul de autoevaluare a guvernului,⁹ în descrierea gradului de finalizare a acestei acțiuni se oferă informații despre sistemul SIME și nu se fac referiri la o interfață dezvoltată pe date.gov.md. Intenția Ministerului Educației este de a transforma acest sistem într-un sistem unic care să ofere date din sectorul educațional.¹⁰ Deoarece pe portalul de date deschise a guvernului nu a fost creată o interfață interactivă, această activitate nu poate fi considerată finalizată.

În cadrul activității 3.4, Ministerul Educației a planificat implementarea activităților de promovare axate pe disponibilitatea datelor deschise din sectorul educațional. Aceste activități au fost organizate după lansarea sistemului SIME modernizat la finele lunii iulie 2017. Smartlink, o companie de relații publice, a fost contractată în cadrul proiectului Băncii Mondiale¹¹ pentru a organiza campania de promovare a SIME și a datelor deschise din sectorul educațional și a inclus interviuri cu beneficiarii, interviuri televizate,¹² și publicarea de

broșuri ce au fost distribuite beneficiarilor direcți (părțile interesate din sectorul educație). Campania a reprezentat una dintre activitățile Băncii Mondiale și a fost finanțată de aceasta.

Consultantul SIME¹³ consideră că promovarea sistemului ar trebuie continuată în mod activ de către minister, care ar trebui să organizeze activități de promovare cel puțin cu o frecvență lunară. Odată cu implementarea noilor module o altă campanie de promovare va fi organizată.

A deschis guvernarea?

Acces la informație: major

Înainte de implementarea planului de acțiune, informații cu privire la școlile din Moldova erau accesibile prin intermediul Ministerului Educației, în baza documentației pe suport de hârtie (deși calculatoarele au fost utilizate extensiv în ultimii ani), neexistând un sistem dedicat în acest scop. Angajamentul a încercat să îmbunătățească calitatea și tipul de date deschise din sectorul educațional. Modernizarea sistemului SIME a inclus dezvoltarea unei interfețe interactive care permite gestionarea datelor și generarea rapoartelor, utilizarea filtrelor, etc. Mai mult decât atât, cetățenii și toți actorii interesați, inclusiv părțile interesate din sectorul educațional (profesori, părinți, managerii școlilor) au acces la informații exacte și actualizate despre fiecare școală din țară.

Unul dintre aspectele menționate de IRM în raportul de progres a fost denumirea paginii SIME (<https://www.sime.md:8443/>), căutarea căreia era dificil de efectuat online fără a cunoaște URL-ul exact. Consultantul SIME a afirmat că ministerul și echipa coordonatoare cunoșteau obstacolul pe care un URL mai complicat îl poate reprezenta. Însă, acest aspect ține de conformitate deoarece SIME a fost transferat în mai 2017 pe MCloud¹⁴ la solicitarea Băncii Mondiale.¹⁵ Mai mult decât atât, conform noilor modificări la legea privind MCloud începând cu luna mai 2018,¹⁶ autoritățile publice trebuie să migreze sistemele informaționale locale pe MCloud și să nu mai dețină servere fizice. MCloud este o platformă de tip cloud.¹⁷ Suplimentar, fiecărui minister îi este atribuită o adresă IP unică care restricționează utilizarea/crearea paginilor electronice separate pentru anumite funcționalități. Astfel, denumirea dificilă a URL-ului reprezintă un rezultat al cerințelor guvernamentale. Cu toate acestea intenția a fost de a actualiza denumirea pentru a facilita accesul publicului pe platformă¹⁸, care poate fi în prezent accesată la adresa <https://sime.md>.

Următoarele etape?

Acest angajament a fost preluat în următorul plan de acțiune în cadrul angajamentului care prevede accesul la informație (angajamentul 1), iar planul prevede dezvoltarea și implementarea a două module suplimentare axate pe educația profesională și cea preșcolară. Modernizarea proiectului SIME continuă în 2019 cu sprijinul Băncii Mondiale.¹⁹

În sistemul modernizat SIME, datele sunt actualizate de trei ori pe an.²⁰ Mai mult decât atât, a fost implementată o interconexiune în sistem cu numărul personal de identificare pentru a asigura o monitorizare eficientă a elevilor.

¹ După reorganizarea guvernului în 2017 Ministerul Educației a fost redenumit Ministerul Educației, Culturii și Cercetării.

² Prezentarea generală a proiectului Băncii Mondiale pe pagina electronică a Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, inclusiv componenta SIME, <https://mecc.gov.md/ro/content/proiectul-bancii-mondiale-reforma-invatamantului-moldova-prim>

³ Curtea Conturilor a Republicii Moldova,

<http://documents.worldbank.org/curated/en/508661517997459620/pdf/Moldova-Education-Management-Information-System-TF019354-Grant-audit-report-for-the-period-ended-September-30-2017-Eng-unofficial-transation.pdf>

⁴ Interviu telefonic cu Valentina Ichim, contractată extern drept coordonator SIME la Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, 16 noiembrie 2018.

⁵ Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, <http://www.ctice.md/ctice2013/wp-content/uploads/2017/09/Ordin-actualizarea-datelor-SIME.pdf>

⁶ Prime TV, TV Moldova 1 (canalul public de televiziune), și TVR1.

⁷ Banca Mondială, Proiectul Reforma Educațională în Moldova, <https://mecc.gov.md/ro/content/banca-mondiala-sustine-implementarea-reformelor-domeniul-educatiei>

⁸ Proiectul sistemul SIME, <http://www.ccrm.md/raportul-auditului-privind-proiectul-fortificarea-capacitatilor-sistemului-informatiional-de-management-in-educatie-1-3981>

⁹ Raportul de Autoevaluare privind Implementarea Planului Național de Acțiune pentru Guvernare Deschisă 2016-2018, pagina 13, <https://www.opengovpartnership.org/documents/moldova-end-of-term-self-assessment-report-2016-2018>

¹⁰ Interviu telefonic cu Valentina Ichim, contractată extern drept coordonator SIME la Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, 16 noiembrie 2018.

¹¹ Documentația de achiziției a Băncii Mondiale care demonstrează contractul planificat, <http://documents.worldbank.org/curated/en/298931478509451710/pdf/109846-PROP-P154541-PUBLIC-PPGrantTFSCBpublishing.pdf>

¹² Prime TV, https://www.prime.md/ro/platforma-sime-actualizata-informatiile-despre-scoli-si-gradinite-intr-un-singur-loc_58691.html

¹³ Interviu telefonic cu Valentina Ichim, contractată extern drept coordonator SIME la Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, 16 noiembrie 2018.

¹⁴ MCloud, <https://mecc.gov.md/ro/content/sime-trece-pe-platforma-mcloud-proiect-de-top-centrul-si-estul-europei>

¹⁵ Interviu telefonic cu Valentina Ichim, contractată extern drept coordonator SIME la Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, 16 noiembrie 2018.

¹⁶ MCloud, <http://lex.justice.md/md/375459/>

¹⁷ MCloud, <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=351760>

¹⁸ Interviu telefonic cu Valentina Ichim, contractată extern drept coordonator SIME la Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, 16 noiembrie 2018.

¹⁹ Interviu telefonic cu Valentina Ichim, contractată extern drept coordonator SIME la Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, 16 noiembrie 2018.

²⁰ Interviu telefonic cu Valentina Ichim, contractată extern drept coordonator SIME la Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, 16 noiembrie 2018.

3.b Publicarea datelor deținute de guvern

Textul angajamentului:

Titlul: Publicarea datelor guvernamentale deschise și asigurarea accesului la informații publice

3.5. Publicarea datelor geospațiale, conform Catalogului de date deschise al Agenției Relații Funciare și Cadastru, cu posibilitate de vizualizare și/sau în format deschis

3.6. Publicarea, pe portalul date.gov.md, a următoarelor seturi de date:

- Registrul public al furnizorilor autorizați de către Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației să furnizeze rețele și/sau servicii de comunicații electronice;

- lista titularilor de licențe eliberate de către Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației pentru activitatea în domeniul tehnologiei informației;

- lista furnizorilor cărora Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației le-a eliberat licențe pentru utilizarea resurselor de numerotare;

- lista furnizorilor cărora Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației le-a eliberat licențe pentru utilizarea frecvențelor sau canalelor radio în scopul furnizării rețelelor și serviciilor publice de comunicații electronice.

3.7. Publicarea datelor deschise privind procesul de îndeplinire a angajamentelor asumate prin Acordul de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană pe portalul date.gov.md

3.8. Publicarea datelor deschise cu privire la sectorul cultural

3.9. Îmbunătățirea portalului instanțelor de judecată conform propunerilor relevante ale utilizatorilor și justițiabililor și asigurarea accesului la informație în mod automatizat, prin interfața destinată programării aplicațiilor (API)

3.10. Organizarea consultărilor publice cu utilizatorii de date pentru identificarea necesităților acestora referitor privire la disponibilitatea datelor deschise

3.11. Deschiderea continuă a seturilor de date adiționale și actualizarea seturilor de date existente pe date.gov.md

3.12. Publicarea datelor despre progresul implementării planurilor de acțiuni naționale din instrumentul de monitorizare PlanPro, utilizat de către Cancelaria de Stat, în format de date deschise pe portalul date.gov.md

Instituția responsabilă: Cancelaria de Stat (conform legislației privind datele deschise din Republica Moldova¹)

Instituția (ile) de sprijin(s): Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Agenția Relații Funciare și Cadastru, Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației, Ministerul Economiei și Infrastructurii, Ministerul Afacerilor Externe și a Integrării Europene, Cancelaria de Stat, Centrul e-Guvernare, MiLab

Data de începere: primul trimestru 2017

Data de finalizare: al doilea trimestru 2018

Notă Editorială: Pentru raportul IRM, angajamentul trei a fost divizat în două angajamente separate (vezi detalii în secțiunea Prezentare Generală a Angajamentelor). Aceasta este o versiune trunchiată a planului de acțiune. Textul complet al planului de acțiune poate fi

accesat aici: https://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/Moldova_NAP_2016-2018_EN.doc.

Prezentarea generală a angajamentului	Grad de specificitate				Relevanța pentru valorile OGP				Impact posibil				Stadiu de Finalizare		Mijloc de termen		A deschis guvernarea?				
															Final de termen						
	Niciunul	Scăzut	Mediu	Înalt	Acces la informație	Participare civică	Responsabilitate	Tehnologie și inovare pentru transparență și responsabilitate	Niciunul	Minor	Moderat	Transformator	Neînceput	Limitat	Substanțial	Finalizat	S-a înrăutățit	Nicio schimbare	Marginal	Major	Exceptional
			✓		✓	✓		✓		✓				✓					✓		
	3b. Publicarea datelor deținute de guvern													✓							

Scopul angajamentului:

Acest angajament prevedea deschiderea diferitor date guvernamentale, inclusiv a datelor geospațiale, date privind implementarea Acordului de Asociere Uniunea Europeană (UE) – Republica Moldova și date din sectorul cultural, precum și organizarea de consultații publice cu utilizatorii de date și actualizarea bazelor de date existente. Angajamentul nu a inclus acțiuni de verificare a calității seturilor de date sau a măsurilor luate pentru a îmbunătăți practica de a oferi informații în timp util, conform relatărilor unor părți interesate din societatea civilă intervievate de către cercetătorul IRM în cadrul raportării de progres.

Stadiu de realizare

La mijlocul perioadei de implementare: Limitat

În general, la finalul primului an de implementare gradul de finalizare al angajamentului era limitat. Datele geospațiale au fost publicate pe portalul geoportal.md, conform planului inițial. Suplimentar, deși nu a făcut parte din planul de acțiune OGP, actualizarea portalului conformă cu standardele Inspire ale UE se găsea în deplină desfășurare.² În plus, actele legislative ce țin de infrastructura națională de date spațiale (INDS) au fost adoptate în 2017, fapt care asigură implementarea INDS în țară. Actualizarea seturilor de date de către Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației (3.6) a fost pe deplin realizată. Deși Ministerul Economiei (ME) și Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene (MAEIE) nu inițiaseră activitățile prevăzute în acest angajament (3.7), rapoartele privind implementarea planului de acțiune al Acordul de Asociere au fost publicate pe pagina electronică a MAEIE,³ dar nu și pe date.gov.md (3.7). Cele 10 seturi de date pe care Ministerul Culturii își propusese să le publice nu erau încărcate online la finalul primului an de implementare a planului de acțiune (3.8). Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești⁴ a actualizat Portalul Instanțelor Naționale de Judecată (3.9), reducând numărul portalurilor instanțelor de judecată de la 44 la 15 pagini electronice.⁵ De asemenea, criteriile de căutare pentru deciziile judecătorești au fost actualizate prin adăugarea a cinci

filtre de bază (numărul dosarului, data emiterii, numele dosarului, subiectul și tipul [penal, civil, administrativ]).

MiLab a organizat Open Data Media Camp în 2017 și consultații cu utilizatorii datelor deschise pentru a identifica necesitățile acestora privind disponibilitatea datelor (3.10), deși din cauza lipsei de informații suplimentare gradul de finalizare al acestei activități nu poate fi evaluat cu un calificativ mai mare decât limitat. De asemenea, datorită formulării vagi a activității 3.11, care se referă la activitatea generală de deschidere a datelor de către toate autoritățile publice centrale, și lipsa unui număr explicit de seturi de date ce urmau a fi deschise, evaluarea progresului în cazul acestei activități nu a fost posibilă. În final, deși guvernul a publicat pe pagina sa oficială un raport care prezintă activitatea guvernului în 2016, Cancelaria de Stat nu a publicat date privind implementarea planurilor de acțiune în format de date deschise pe platforma date.gov.md.

La finalul perioadei de implementare: Limitată

La finalul perioadei de implementare, implementarea câtorva acțiuni urma să continue și în 2018 precum determinarea necesităților utilizatorilor de date deschise (3.10) și identificarea datelor specifice pe care autoritățile ar trebui să le publice în format de date deschise (3.11). În luna martie 2018 Cancelaria de Stat, Agenția de Guvernare Electronică și Fundația Youth Development for Innovation au lansat un sondaj,^{6, 7} activ până în data de 31 decembrie 2018⁸; sondajul a fost organizat pentru cetățeni, mass media, sectorul privat și a avut scopul de a identifica necesitățile specifice privind datele deschise.

Rezultatele sondajului urmau a fi compilate pe diferite teme de interes și trimise autorităților relevante, responsabile de deschiderea seturilor de date specifice.⁹ Rezultatele preliminare ale sondajului au fost utilizate în cadrul sesiunilor de lucru privind datele deschise organizate de cu autoritățile publice centrale. În aprilie 2018, Cancelaria de Stat și Agenția de Guvernare Electronică au organizat împreună sesiuni de lucru cu reprezentanții a șase ministere,^{10,11} inclusiv cu agențiile din subordinea acestora. Scopul ședințelor a fost de a discuta despre datele deschise în contextul reformei administrației publice centrale, și necesitatea actualizării seturilor de date publicate pe portalul guvernamental al datelor deschise (date.gov.md), pornind de la sugestiile participanților la sondaj.

Guvernul a organizat evenimente suplimentare de promovare și dezbateri a datelor deschise, care au contribuit la realizarea activității 3.10, inclusiv:

- O campanie națională de informare de trei luni numită "Tu știi ce face guvernul tău?" implementată de Cancelaria de Stat, Agenția de Guvernare Electronică și Fundația Youth Development for Innovation (un ONG din Moldova) pentru a promova datele deschise. Sesiunile de lucru cu autoritățile publice centrale au fost organizate în cadrul acestei campanii.¹² Conform Autoevaluării Finale a Guvernului în această perioadă de timp Cancelaria de Stat și Agenția E-Guvernare au organizat vizite la autoritățile responsabile de publicarea și asigurarea accesului la date deschise, precum și sesiuni de informare în cadrul universităților.¹³
- ONG-ul Institutul pentru o Guvernare Deschisă, Cancelaria de Stat și Agenția E-Guvernare au organizat un atelier de o jumătate de zi la tema datelor deschise în luna mai 2018. Evenimentul a fost organizat pentru autoritățile publice centrale, mass media și publicul general.¹⁴
- Dialogul public "Schimbul de date – o necesitate devenită realitate" a fost organizat în data de 3 octombrie de către Guvernul Republicii Moldova și Agenția de Guvernare Electronică.¹⁵

Conform raportului de autoevaluare finală, datele geospațiale, precum s-a formulat în planul de acțiune (3.5), au fost publicate pe geoportal.md, pe <https://www.cadastru.md/ecadastru>, și pe <http://geoportalinds.gov.md>.

Deși nu reprezintă o componentă a planului de acțiune, merită menționat faptul că lansarea geoportalului național nou/modernizat a fost amânată din cauza nesemnării unui acord de sprijin cu partenerul donator din Norvegia. În acest context, această activitate a fost inclusă în noul proiect al Băncii Mondiale, lansarea caruia fusese planificată pentru luna februarie 2019;¹⁶ activitatea ce ține de portalul național geospațial reprezintă cea de-a treia componentă a proiectului respectiv.¹⁷ Proiectul va fi implementat de Agenția Servicii Publice în cooperare cu Agenția Relații Funciare și Cadastru.¹⁸ Catalogul de metadate geospațiale, care a fost inițial elaborat în 2016 a fost menținut pe parcursul anului 2018 și va fi actualizat și în continuare pe parcursul desfășurării proiectului.

Seturile de date deschise privind Acordul de Asociere Republica Moldova – UE (3.7) și cele din sectorul cultural (3.8) au fost publicate pe date.gov.md în anul 2018 de către instituțiile responsabile de realizarea acestor acțiuni (MAEIE și Ministerul Culturii [în prezent Ministerul Educației, Culturii și Cercetării]). Cu privire la acțiunea 3.7, publicarea datelor privind implementarea Acordului de Asociere Moldova – UE pe platforma date.gov.md, a fost publicat un raport al MAEIE în data de 22 mai 2018,¹⁹ care conține și date pentru 2017. În raportul Autoevaluării finale a guvernului²⁰ se indică faptul că MAEIE a publicat rapoarte privind implementarea angajamentelor din Acordul de Asociere Moldova – UE pe date.gov.md, însă trimiterea spre sub-pagina respectivă este eronată.²¹

Datele deschise din sectorul cultural (acțiunea 3.8) pentru anul 2017 au fost publicate în 2018 pe platforma date.gov.md, fiind încărcate peste 10 seturi de date, care cuprind diferite aspecte precum activitatea caselor de cultură, numărul angajaților din sectorul cultural și registrul muzeelor.^{22,23,24} Însă, deoarece nu a fost atașată vreo listă la planul de acțiuni care să conțină date exacte este dificilă evaluarea gradului de finalizare a acestor activități conform așteptărilor inițiale deoarece nu se cunosc datele ce trebuiau publicate în 2017. Cercetătoarea IRM a contactat persoana responsabilă din cadrul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, însă deși i s-a promis prezentarea unei explicații privind întârzierea implementării, precum și informații suplimentare, acestea nu au fost oferite în timp util pentru a fi incluse în raport. Astfel, cercetătoarea IRM nu poate evalua gradul de finalizare al acestei activități cu un calificativ mai mare decât cu calificativul limitat.

Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești²⁵ a progresat îmbunătățind Portalul Național al Instanțelor de Judecată în 2017 (3.9). De la evaluarea intermediară, pe portal a fost integrată o funcție de mărire a textului care vizează persoanele cu vedere redusă. În același timp, Agenția²⁶ a afirmat că a mai fost de asemenea dezvoltat un mecanism mai complex de accesare a informației de pe portal pentru persoanele cu deficiențe de vedere. Biroul de țară al UNHCR a acordat sprijin dezvoltării mecanismului respectiv, care urma să fie lansat în curând. Însă, nu au fost identificate informații publice cu privire la acesta în perioada desfășurării prezentei cercetări, iar Asociația Nevăzătorilor din Moldova, care a fost contactată de cercetătoarea IRM²⁷, a afirmat că nu cunoaște despre efectuarea acestor modernizări și că nu ar fi fost contactată de instituția publică responsabilă. Suplimentar, o nouă versiune a Programului Integrat de Gestionare al Dosarelor,²⁸ un sistem care există din 2009 și care asigură e-gestionarea dosarelor de judecată, a fost dezvoltată în 2018, precum se menționează în raportul de autoevaluare finală, pilotarea și lansarea căruia era planificată pentru 2019.²⁹

Conform concluziei din raportul evaluării intermediare, planul de acțiune nu a făcut referire la seturi de date specifice sau nu a stabilit un număr exact de seturi de date ce urmează a fi deschise și actualizate (3.11) în anumite termene. Datele statistice de pe date.gov.md arată că până la finele lunii noiembrie 2018 fuseseră publicate 146 seturi de date noi și 333 seturi de date fuseseră actualizate în 2018.³⁰

Privind activitatea 3.12, Cancelaria de Stat³¹ a afirmat că un set de date privind implementarea Planului de Acțiune al Acordului de Asociere Moldova – UE a fost publicat de MAEIE prin intermediul platformei guvernamentale interne de monitorizare PlanPro.³² Însă, așa cum se indică mai sus, trimiterea la link-ul de pe date.gov.md este eronată. Însă raportul

poate fi accesat pe pagina electronică a MAEIE.³³ În 2018, Cancelaria de Stat nu a publicat niciun set de date/fișier pe date.gov.md. Activitatea prevedea publicarea prin instrumentul de monitorizare și implementare PlanPro rapoarte de implementare privind toate planurile de acțiuni existente la nivel național. În Evaluarea de Final se specifică faptul că "platforma de monitorizare și raportare "PlanPro" nu conține date administrative/statistice care ar putea fi publicate în format de date deschise pe portalul guvernamental www.date.gov.md" și că "Cancelaria de Stat a publicat rapoartele de activitate, conform domeniilor de competență, pe pagina oficială în categoria "Transparența Decizională", sub-categoria Rapoarte."^{34,35}

A deschis guvernarea?

Acces la informație: Marginal

Participare civică: Marginal

Deși deschiderea mai multor seturi de date îmbunătățește accesul la date publice, activitățile cuprinse în acest angajament nu abordează în mod suficient problemele ce țin de disponibilitatea sau calitatea seturilor de date. Lipsa unei clarități cu privire la datele ce vor fi deschise de către guvern face dificilă evaluarea progresului, dar și înțelegerea relevanței datelor deschise pentru public. Unele îmbunătățiri efectuate la Portalul Instanțelor Naționale de Judecată au creat oportunități de participare civică pentru cetățeni (ex. rapoartele deciziilor nepublicate), însă acestea rămân limitate.

Un consultant, reprezentant al unei organizații non-profit din domeniul justiției din Moldova, intervievat de cercetătoarea IRM³⁶, consideră că filtrele adăugate pe portal nu sunt foarte utile sau nu funcționează foarte bine, deoarece deseori deciziile judecătorești nu pot fi ușor identificate, iar unele nu pot fi găsite deloc. Consultantul consideră că accesul la deciziile judecătorești nu a fost îmbunătățit foarte mult.³⁷ Înainte de efectuarea acestor modificări, informația privind deciziile instanțelor de judecată nu era centralizată, precum este în prezent. Pentru a face funcția de căutare mai eficace s-a creat o interfață unică a tuturor instanțelor de judecată care să includă toate paginile electronice ale instanțelor, facilitând accesul la paginile electronice ale diferitor instanțe de judecată. În același timp, Agenția a asigurat că acest aspect, ce ține de deciziile instanțelor de judecată care nu au fost făcute publice, este soluționat prin lansarea unui mecanism online de raportare³⁸ (disponibil pe pagina electronică a Agenției). Însă, pentru a trimite o notificare privind deciziile instanțelor de judecată care nu au fost publicate online, este necesar să se cunoască numărul dosarului și instanța de judecată care a emis decizia,³⁹ fapt considerat contraproductiv de reprezentantul Centrului de Resurse Juridice, deoarece numărul dosarului nu este mereu cunoscut, în special în cazul deciziilor de interes public (ex. cazurile puternic mediatizate). De asemenea, un alt punct slab al portalului îl reprezintă și lipsa unui ghid al utilizatorului care să explice într-un limbaj accesibil cum se utilizează funcția de căutare a deciziilor, unde ar trebui utilizatorii să caute diferite tipuri de informații, dar și faptul că astfel utilizarea portalului este mai relevantă pentru profesioniștii din domeniu și mai puțin pentru publicul larg (situația din noiembrie 2018).

Un aspect care ar fi putut să aibă un impact asupra deschiderii datelor (la momentul scrierii prezentului raport) a fost și incertitudinea legată de care instituție era responsabilă de monitorizarea calității și a tipurilor de date ce urmează a fi publicate pe portalul guvernamental de date deschise. Menținerea și sprijinul acordat la cerere ministerelor a fost acordat de Agenția de Guvernare Electronică, o agenție fondată și monitorizată de Cancelaria de Stat.⁴⁰ Astfel, frecvența inexactă a publicării datelor de diferite instituții guvernamentale și necunoașterea tipului de date ce urmau a fi publicate face ca utilitatea platformei date.gov.md să fie una redusă.

Următoarele etape?

Angajamentul a fost preluat în noul plan de acțiune drept un angajament-umbrelă care conține 10 acțiuni diferite ce țin de promovarea datelor deschise și accesul la informații publice, având însă indicatori mai specifici.

¹ Hotărârea Guvernului nr.700 din 25.08.2014 privind aprobarea concepției privind principiile datelor guvernamentale deschise, paragraful 1, secțiunea 1 descrie situația: <http://lex.justice.md/md/354533/>; [vezi și Hotărârea Guvernului](#) Nr.710 din 20.09.2011 privind aprobarea Programului Strategic de modernizare tehnologică a guvernării (e-transformare); sub-punctul 23, punctul 4.1 din Partea 4 a acestei Hotărâri privind Măsurile pentru Realizarea Obiectivelor, <http://lex.justice.md/md/340301/>

² Comisia Europeană, Inspire Knowledge Base, <https://inspire.ec.europa.eu/>

³ Rapoartele Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene: <https://www.mfa.gov.md/ro/content/rapoarte-aa->

⁴ Ministerul Justiției apare în planul de acțiune drept agenție implementatoare pentru această activitate, însă Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești a fost numită de Ministerul Justiției drept instituție responsabilă de implementare. Acest aspect a fost clarificat cercetătorului IRM în cadrul unei corespondențe cu dna D.Pocitar-Poparcea (Ministerul Justiției) în data de 15 ianuarie 2018.

⁵ Raportul privind implementarea planului de acțiune, oferit prin poșta electronică de către Ministerul Justiției în data 13 decembrie 2017.

⁶ Sondaj pentru publicul larg cu scopul identificării măsurii în care cetățenii cunosc despre existența datelor deschise pe portalul date.gov.md și dacă le utilizează atât în interes personal, cât și profesional, <http://www.date.gov.md/ro/comunicate/oare-cine-n-ar-avea-nevoie-de-datele-deschise-particip%C4%83-la-sondaj-%C8%99i-spune-ce-crezi>

⁷ Sondajul Agenției de E-Guvernare, <http://www.date.gov.md/ro/comunicate/fost-lansat%C4%83-campania-de-informare-privind-datele-deschise-%E2%80%9Dtu-%C8%99tii-ce-face-guvernul-t%C4%83u%E2%80%9D>

⁸ Sondajul a fost disponibil până în data de 31 decembrie 2018, <https://www.surveymonkey.com/r/KJLKD>

⁹ Cornelia Amihalachioae, Agenția de E-Guvernare, membră a Mecanismului de Dialog Permanent, interviu telefonic de grup, 16 noiembrie 2018.

¹⁰ Sesiuni de lucru cu șase ministere, <http://www.date.gov.md/ro/comunicate/am-lansat-pelerinajul-la-autorit%C4%83%C8%9Bile-publice-pentru-promova-%C8%99i-actualiza-datele-deschise>

¹¹ Sesiuni de lucru, <https://mei.gov.md/ro/content/cresterea-calitatii-si-numarului-seturilor-de-date-deschise-o-prioritate-ministerului>

¹² <http://jurnal.md/ro/social/2018/3/8/tu-stii-ce-face-guvernul-tau-campanie-nationala-pentru-promovarea-dator-deschise/>; Raportul Auto-Evaluării Finale a Implementării Planului Național de Acțiune pentru o Guvernare Deschisă 2016-2018, pagina16, <https://www.opengovpartnership.org/documents/moldova-end-of-term-self-assessment-report-2016-2018>

¹³ Ibid. <https://www.opengovpartnership.org/documents/moldova-end-of-term-self-assessment-report-2016-2018>

¹⁴ Institutul pentru o guvernare deschisă, <http://opengov.si.md/atelier-de-lucru-privind-datele-deschise/>;

<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10155505544327844&set=t.1219954102&type=3&theater>

¹⁵ Privesc EU, https://www.privesc.eu/Arhiva/83833/Dialog-public--Schimbul-de-date---o-necesitate-devenita-realitate---organizat-de-Guvernul-Republicii-Moldova-si-Agentia-de-Guvernare-Electronica?fbclid=IwAR1ZIL0r9k3s1I5M3icrvLGmzWGu4bDH8rPTp8HeUz_xdFU9SgQb0VwVwMY

¹⁶ Proiectul Băncii Mondiale lansat în februarie 2019, <http://www.asp.gov.md/ro/node/2480>

¹⁷ Maria Ovdii, Direcția Cadastru, Geodezie și Cartografiere, Agenția Relații Funciare și Cadastru a Republicii Moldova, interviu telefonic, 21 noiembrie 2018.

¹⁸ Publicația Nord News, <https://nordnews.md/inregistrarea-si-evaluarea-funciara-a-pest-un-milion-de-bunuri-imobile-aflate-in-proprietate-privata/>

¹⁹ Raportul MAEIE publica în mai 2018, <http://date.gov.md/ckan/ro/dataset/17299-raportul-privind-realizarea-planului-national-de-actiuni-pentru-implementarea-acordului-de-aso/resource/0f265df3-ca04-47c9-a805-834f076b6a6b>

²⁰ OGP, raportul Auto-Evaluării de Final al Guvernului Republicii Moldova 2016-2018, <https://www.opengovpartnership.org/documents/moldova-end-of-term-self-assessment-report-2016-2018>

²¹ <http://date.gov.md/ckan/ro/dataset/17299-raportul-privind-realizarea-planului-national-de-actiuni-pentru-implementarea-acordului-de-aso/resource/0f265df3-ca04-47c9-a805-834f076b6a6b>

²² Sectorul Cultură, <http://date.gov.md/ckan/ro/dataset/17108-case-de-cultura-2017>

²³ Sectorul Cultură, <http://date.gov.md/ckan/ro/dataset/17124-registrul-monumentelor-rm-ocratite-de-stat>

²⁴ Sectorul Cultură, <http://date.gov.md/ckan/ro/dataset/17126-registrul-muzeelor-din-rm-anul-2017>

²⁵ Ministerul Justiției apare în planul de acțiune drept agenție implementatoare pentru această activitate, însă Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești a fost numită de către Ministerul Justiției drept instituție responsabilă de implementare.

²⁶ Corespondență purtată prin poșta electronică cu Agenția pentru Gestionarea Instanțelor de Judecată. Primul email a fost remis în data de 15 noiembrie 2018.

²⁷ Corespondență telefonică cu președintele adjunct al Asociației Nevăzătorilor, 16 noiembrie 2018.

-
- ²⁸ Portalul Justiție Transparentă, dezvoltat cu sprijinul Programului USAID pentru Justiție Transparentă <https://www.justitietransparenta.md/cum-sunt-gestionate-dosarele-de-justecata-instante/>
- ²⁹ Ibid.
- ³⁰ Numărul seturilor de date publicate și actualizate în 2018.
http://date.gov.md/ro/stats/yearly?field_organization_tid=All&date_filter%5Bvalue%5D%5Byear%5D=2018
- ³¹ Natalia Bejenar, punct de contact, comunicare prin email, 31 octombrie 2018.
- ³² <http://date.gov.md/ckan/ro/dataset/17299-raportul-privind-realizarea-planului-national-de-actiuni-pentru-implementarea-acordului-de-aso/resource/0f265df3-ca04-47c9-a805-834f076b6a6b>
- ³³ <https://www.mfa.gov.md/ro/content/rapoarte-aa>
- ³⁴ Raportul Auto-Evaluării Finale a evaluării planului de acțiune pentru o guvernare deschisă 2016-2018, pagina 17, https://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/Moldova_End-of-Term_Self-Assessment_2016-2018_EN.pdf
- ³⁵ Rapoarte publicate de Cancelaria de Stat, <https://cancelaria.gov.md/ro/advanced-page-type/rapoarte-0>
- ³⁶ Ion Guzun, Centrul de Resurse Juridice din Moldova, interviu telefonic, 22 noiembrie 2018.
- ³⁷ Ion Guzun, Centrul de Resurse Juridice din Moldova, interviu telefonic, 22 noiembrie 2018.
- ³⁸ Mecanism de raportare online, <http://aaij.justice.md/ro/feedback/instance0>
- ³⁹ Funcția de căutare a deciziilor instanțelor de judecată, <http://aaij.justice.md/ro/feedback/instance>
- ⁴⁰ Cu privire la Agenția de Guvernare Electronică, <http://lex.justice.md/md/332599/>

4. Proces decizional participativ

Textul angajamentului:

Titlul: Ensuring a participative decision-making process for drafting and promoting draft normative acts and policy documents

4.1. Promovarea sistemului de e-Legislație drept un nou mecanism de consultare publică, în scopul implicării mai active a cetățenilor în procesul de elaborare a actelor normative

4.2. Implementarea unui mecanism de comunicare între instituțiile publice și beneficiarii potențiali ai subvențiilor la etapele incipiente de elaborare a regulamentelor anuale de subvenționare

Instituția responsabilă: Ministerul Justiției, Agenția de Intervenție și Plăți în Agricultură (AIPA)

Instituția (ile) de sprijin(s): Niciuna

Data de începere: al patru trimestru 2016

Data de finalizare: primul trimestru 2018

Prezentarea generală a angajamentului	Grad de specificitate				Relevanța pentru valorile OGP				Impact posibil				Stadiu de Finalizare		Mijloc de termen		A deschis guvernarea?				
															Final de termen						
	Niciunul	Scăzut	Mediu	Înalt	Acces la informație	Participare civică	Responsabilitate	Tehnologie și inovare pentru transparență și responsabilitate	Niciunul	Minor	Moderat	Transformator	Neînceput	Limitat	Substanțial	Finalizat	S-a înrăutățit	Nicio schimbare	Marginal	Major	Exceptional
4. Proces decizional participativ			✓		✓	✓		✓		✓				✓			✓				

Scopul angajamentului:

Acest angajament a încercat să asigure participarea publicului în procesul decizional la etapa de elaborare și promovare a proiectelor de legi și a documentelor de politici. Din 2012 în Moldova funcționează o platformă centrală (particip.gov.md) pentru consultarea cetățenilor pe marginea proiectelor de legi promovate de autoritățile publice. Utilitatea platformei, însă, este pusă sub semnul întrebării de unele părți interesate din societatea civilă din cauza că platforma nu este bine promovată, astfel cetățenii cunosc mai puține despre proiectele de legi promovate și despre termenele consultațiilor. Societatea civilă și media consideră că și consultațiile offline sunt deseori anunțate cu puțin timp înainte de desfășurarea acestora în mod intenționat astfel că doar părțile interesate care participă în mod obișnuit la aceste consultații (adică diversificarea participanților este scăzută) pot participa.

În cadrul acestui angajament s-a planificat dezvoltarea unui modul pentru cetățeni ca parte a sistemului e-legislație pe care Ministerul Justiției l-a lansat pentru autoritățile publice în 2016.

Iar Agenția pentru Intervenții și Plăți în Agricultură (AIPA) planifica implementarea unui mecanism de comunicare privind elaborarea reglementărilor între instituțiile publice și potențialii beneficiari de subvenții din sectorul agricol.

Stadiu de realizare

La mijlocul perioadei de implementare: Limitat

Pe parcursul primului an de implementare, acest angajament a avut un stadiu de realizare limitat. Ministerul Justiției nu a primit propuneri de oferte pentru dezvoltarea modului public al sistemului e-legislație și procesul de achiziții publice a fost anulat. Ministerul planifica lansarea unei noi licitații publice în 2018. Mai mult decât atât, părțile interesate din societatea civilă și mass media intervievate în cadrul evaluării intermediare nu cunoșteau sistemul e-legislație și nici nu existau la momentul informații publice despre sistem sau despre planul de a dezvolta un modul pentru cetățeni.

AIPA, subordonată Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare,¹ și-a propus să dezvolte un mecanism de colaborare pentru a comunica cu instituțiile publice și potențialii beneficiari ai subvențiilor din sectorul agricol în perioada elaborării reglementărilor subvențiilor anuale. Deoarece în plan nu exista o definiție clară a ceea ce ar trebui să reprezinte acest mecanism, precum și din cauza formulării ambigue a activității a fost dificilă evaluarea gradului de finalizare. În 2017 agenția a lansat un chat online, care funcționează drept un canal de comunicare. Însă, acesta nu se limitează doar la reglementarea subvențiilor anuale, dar la orice domeniu de care este responsabilă agenția.

La finalul perioadei de implementare: Limitat

Gradul de finalizare al implementării nu s-a schimbat la finalul perioadei de implementare. Deși un raport al MJ² relatează că sistemul e-legislație era testat în acel moment, aceasta reprezenta o continuare a procesului inițiat încă în 2017, descris în raportul de evaluare intermediară, și se referă doar la testarea inter-instituțională³ și nu la modulul pentru comentarii publice. După eșuarea procesului de achiziții publice, ministerul a organizat o nouă licitație publică în 2018 care s-a soldat din nou cu lipsa ofertelor.⁴ Astfel, nu s-a înregistrat niciun progres în dezvoltarea modului respectiv al sistemului e-legislație. Lansarea unei noi proceduri de achiziții publice s-a planificat pentru 2019.⁵

Trebuie menționat faptul că o nouă lege cu privire la actele normative⁶ a intrat în vigoare în data de 22 iulie 2018 și în articolul 22 al acestei legi se stipulează că sistemul e-legislație va fi utilizat pentru asigurarea transparenței procesului activității de legiferare prin publicarea informațiilor ce țin de diferitele etape ale elaborării legislației. Articolul 79 al acestei legi stipulează că în termen de șase luni de la data intrării în vigoare a respectivei legi guvernul va aproba etapele de conectare a autorităților publice la sistemul informațional e-Legislație. Însă în lege nu s-au făcut referințe și nici nu există prevederi cu privire la funcția privind integrarea comentariilor publicului în sistem.

Pe de altă parte, AIPA a continuat utilizarea funcției de chat online lansată în 2017, scopul căreia este de a oferi beneficiarilor serviciilor AIPA (inclusiv beneficiarilor subvențiilor în agricultură) oportunitatea de a contacta agenția în mod direct. În perioada septembrie – noiembrie 2018⁷ au fost răspunse cel puțin 250 întrebări prin intermediul canalului respectiv, abordându-se tematici diferite ce țin de serviciile agenției, deși acest aspect nu a putut fi verificat deoarece acest canal de comunicare reprezintă un instrument intern de comunicare. Suplimentar, deși nu face parte din sfera de acțiune a prezentului angajament, în 2018 AIPA a lansat și o linie fierbinte care inițial urma să fie dedicată plângerilor și notificărilor ce țin de acte de corupție. Însă, lista domeniilor acoperite de acesta a fost extinsă, astfel că producătorii/agricultorii pot în prezent solicita prin acest serviciu orice tip de informație relevantă.⁸ Nu există date statistice sau alte informații publice cu privire la rezultatele acestei activități.

A deschis guvernarea?

Accesul la informație: Nu s-a modificat

Participarea civică: Nu s-a modificat

Un sistem transparent care ar permite publicului să urmărească și să monitorizeze procesul de elaborare a actelor legislative în timp real și să ofere comentarii pe marginea proiectelor de lege de la diferite etape, reprezintă o bună oportunitate de consolidare a participării civice. În același timp, deoarece dezvoltarea modulului pentru public al sistemului E-legislație nu a fost inițiată, gradul limitat de finalizare al prezentului angajament nu a dus la schimbări ce țin de participarea civică.

Conform formulării din plan, prin mecanismul de comunicare s-a intenționat să se creeze o oportunitate de participare civică pentru agricultori și producătorii agricoli în cadrul procesului de elaborare a reglementărilor anuale privind subvențiile din acest sector. Însă, nu s-a clarificat ce ar trebui să includă un astfel de mecanism. Acțiunea realizată include crearea unui nou canal de comunicare și informare prin intermediul unui chat online, însă nu oferă în mod obligatoriu oportunitatea de a contribui la elaborarea reglementărilor privind subvențiile anuale, însă reprezintă un canal de comunicare ce poate fi utilizat de oricine pentru orice tip de solicitări. În acest sens participarea civică nu s-a modificat.

Următoarele etape?

Angajamentul nu a fost preluat în următorul plan de acțiune. Însă Guvernul a dedicat un angajament întreg în noul plan de acțiune consolidării platformelor și mecanismelor de colaborare cu societatea civilă. Utilizarea sistemului e-legislație este în prezent prevăzută de lege (Legea nr. 100 – vezi referința de mai jos) și astfel implementarea sistemului va fi obligatorie. Modul în care va avea loc implementarea modulului pentru comentarii publice nu este încă foarte clar. În același timp societatea civilă consideră că acest modul va reprezenta un pas important spre crearea mai multor oportunități de participare civică. Cercetătoarea IRM recomandă guvernului să identifice o soluție pentru dezvoltarea respectivului modul în sistemul e-Legislație, ceea ce ar duce la deschiderea tuturor etapelor procedurii legislative. Sistemul ar include și un mecanism de consultări publice pentru a promova participarea activă în cadrul procesului legislativ. Însă Guvernul trebuie să clarifice mai bine modul în care acest mecanism se va diferenția de platforma curentă particip.gov.md, care în prezent este utilizată pentru consultații publice în cadrul procesului de elaborare a legislației.

¹ În 2017, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare a fost comasat cu alte ministere, devenind Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și a Mediului.

² Raportul de implementare nr. 02/9337 din 03.08.2018 remis de Ministerul Justiției Cancelariei de Stat. Raportul a fost oferit cercetătorului IRM de către punctul de contact OGP din cadrul Cancelariei de Stat în octombrie 2018.

³ Raportul de Auto-Evaluare Finală Moldova, 2016-2018, https://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/Moldova_End-of-Term_Self-Assessment_2016-2018_EN.pdf

⁴ Tatiana Bucur, Consultant, Ministerul Justiției, comunicare la telefon și prin email, 12-15 noiembrie 2018.

⁵ Tatiana Bucur, Consultant, Ministerul Justiției, comunicare la telefon și prin email, 12-15 noiembrie 2018.

⁶ Legea nr. 100 din 22 decembrie 2017, intrată în vigoare în data de 12 iulie 2018, <http://lex.justice.md/md/373698%20/>

⁷ M. Podubnyi, Direcția Tehnologii Informaționale, AIPA, interviu telefonic, 21 noiembrie 2018.

⁸ M. Podubnyi, Direcția Tehnologii Informaționale, AIPA, interviu telefonic, 21 noiembrie 2018.

5. Evaluarea sectorului public

Textul angajamentului:

Titlul: Asigurarea transparenței asupra datelor privind performanța autorităților publice

5.1. Dezvoltarea unei Fișe de pontaj și actualizarea periodică a acestuia pentru a permite monitorizarea și evaluarea de către Guvern, cetățeni, donatori etc. a progresului și eficienței reformelor pe diferite filiere ale administrației publice, a performanței autorităților publice, a nivelului de realizare a angajamentelor asumate în documentele de politici,

5.2. Lansarea Fișei de pontaj pe interiorul sectorului public pentru trei domenii ale reformei administrației publice centrale

- 5.2.1. Elaborarea și aprobarea unei hotărâri de Guvern privind instituționalizarea responsabilităților instituțiilor publice legate de furnizarea de date și revizuirea periodică a progresului

5.3. Lansarea Fișei de pontaj pentru publicul larg și actualizarea periodică a acesteia

5.4. Actualizarea, cu regularitate, a Fișei de pontaj și gestionarea proceselor de evaluare, cel puțin trimestrial, pentru domeniile de reformă incluse în fișă și pentru cele care urmează a fi incluse

Instituția responsabilă: Cancelaria de Stat

Instituția de sprijin: Autoritățile Publice Centrale

Data de începere: primul trimestru 2017¹

Data de finalizare: al doilea trimestru 2018

Prezentarea generală a angajamentului	Grad de specificitate				Relevanța pentru valorile OGP				Impact posibil				Stadiu de Finalizare		Mijloc de termen		A deschis guvernarea?				
	Niciunul	Scăzut	Mediu	Înalt	Acces la informație	Participare civică	Responsabilitate	Tehnologie și inovare pentru transparență și responsabilitate	Niciunul	Minor	Moderat	Transformator	Neînceput	Limitat	Substanțial	Finalizat	S-a înrăutățit	Nicio schimbare	Marginal	Major	Exceptional
5. Evaluarea sectorului public			✓		✓	✓		✓			✓			✓			✓				

Scopul Angajamentului:

Acest angajament a avut scopul de a asigura transparența performanței autorităților publice privind reformele prioritare ale guvernului prin dezvoltarea unei fișe de pontaj (scorecard) online pentru raportare și monitorizare. Versiunea inițială a fișei de pontaj ar fi inclus trei domenii de reformă, scopul fiind de a o actualiza cu regularitate cu mai multe domenii prioritare.

Gradul de finalizare

La mijlocul perioadei de implementare: Limitat

În primul an de implementare gradul de finalizare al prezentului angajament era unul limitat, deși lansarea fișei de pontaj, conform formulării din planul de acțiune, a fost prevăzută pentru anul 2017. Deși platforma în sine fusese dezvoltată și testată cu sprijinul Băncii Mondiale, procesul nu a avansat spre etapa de implementare. Odată lansată, fișa de pontaj trebuia să includă indicatori care să cuprindă trei domenii prioritare (mediul de afaceri, aspecte sociale și reforma administrației publice) și eventual, în viitor, să includă noi domenii.² La finalul anului 2017 și la începutul lui 2018, cercetătorul IRM a intervievat reprezentanți ai societății civile și alte părți interesate care nu cunoșteau despre procesul de dezvoltare a unui astfel de instrument.

La finalul perioadei de implementare: Limitat

În februarie 2018 guvernul a publicat o notă informativă și proiectul de hotărâre de guvern privind aprobarea metodologiei instrumentului Scorecard (fișa de pontaj)³, termenul limită pentru prezentarea comentariilor cetățenilor fiind 1 martie. Documentele respective conțineau informații contextuale și prezentau detalii privind scopul, metodologia și descrierea responsabilităților diferitor instituții în cadrul procesului de evaluare scorecard. Lansarea fișei de pontaj și transferul acesteia de la Banca Mondială, care a dezvoltat instrumentul respectiv, către Cancelaria de Stat era planificat pentru luna iunie 2018, însă acesta a fost anulat, iar proiectul a fost amânat de către guvern.⁴ Conform discuțiilor purtate în lunile septembrie – octombrie 2018 între Banca Mondială și Cancelaria de Stat, guvernul era dispus să lanseze instrumentul drept un instrument intern, care nu ar mai necesita aprobarea acestuia printr-o hotărâre de guvern,⁵ și nici lansarea publică a acestuia.⁶

Scorecard-ul a fost dezvoltat pentru Guvernul Republicii Moldova de către Banca Mondială în cadrul unui proiect de asistență tehnică finanțat de Fondul pentru Buna Guvernare al Marii Britanii. Ținând cont de contextul prezentat mai sus, la momentul elaborării prezentului raport instrumentul nu era transferat guvernului, iar donatorul insista ca acesta să fie lansat în cadrul unui eveniment public. Lansarea inițială a platformei fusese planificată pentru luna mai 2018. Eventualele considerente pentru amânarea lansării au fost indicatorii mai sensibili pe care îi include referitor la încrederea în guvern și corupție⁷ și cum aceștia ar putea avea impact asupra imaginii activității guvernului în cadrul alegerilor parlamentare (februarie 2019).⁸ În noiembrie 2018, atunci când a fost elaborat prezentul raport, donatorii erau în așteptarea de feedback din partea guvernului cu privire la următorii pași. Totodată, lansarea fișei de pontaj presupunea și actualizarea indicatorilor.

În aprilie 2019, fișa de pontaj era deja transferată guvernului, conform căruia utilizarea fișei de pontaj drept instrument intern fusese agreată cu donatorul.⁹

A deschis guvernarea?

Acces la informație: Nu s-a modificat

Participarea civică: Nu s-a modificat

Deși instrumentul scorecard a fost elaborat și testat intern, iar o notă informativă a fost publicată împreună cu proiectul de hotărâre de guvern privind aprobarea metodologiei instrumentului Scorecard pe particip.gov.md în cadrul procesului de consultări publice. Alte activități și dezbateri privind fișa de pontaj au fost realizate doar pe intern, iar instrumentul nu a avut parte de o lansare publică. Acest angajament nu a contribuit la deschiderea guvernării deoarece nu a avut loc niciun fel de schimbare la nivelul practicilor guvernamentale.

Următoarele etape?

Acest angajament nu a fost preluat în următorul plan de acțiune. Conform punctului de contact OGP al Republicii Moldova, Banca Mondială și Cancelaria de Stat au agreat transferul instrumentului și utilizarea instituțională internă a acestuia.¹⁰ Următoarele etape cu privire la acest angajament țin de decizia guvernului privind implementarea instrumentului de monitorizare și măsura în care va fi utilizat pentru a asigura transparența performanței guvernului. Dacă instrumentul va fi utilizat doar pentru raportare internă în cadrul Cancelariei, impactul acestuia va fi unul limitat sau chiar inexistent.

¹ Termenele de realizare incluse în planul de acțiune sunt inconsecvente. Conform planului <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=368355> – elaborarea fișei de pontaj er planificată pentru primul trimestru al anului 2018, însă lansarea la nivel de instituție și cea publică erau planificate în primele șase luni ale anului 2017.

² Veronica Cretu, Institutul pentru o Guvernare Deschisă, consultant în cadrul proiectului scorecard al Băncii Mondiale, conversație pe chat, aprilie 2017.

³ Notă informativă privind proiectul Scorecard: <http://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=4999>

⁴ Veronica Cretu, conversație prin skype, 14 noiembrie 2018.

⁵ Natalia Bejenar, punct de contact OGP, Cancelaria de Stat, corespondență în scris, 6 noiembrie 2018.

⁶ Autoevaluarea planului de acțiune pentru o guvernare deschisă Moldova 2016-2018, https://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/Moldova_End-of-Term_Self-Assessment_2016-2018_EN.pdf

⁷ Veronica Cretu, conversație prin skype, 14 noiembrie 2018.

⁸ Alegerile parlamentare au fost organizate în data de 24 februarie 2019.

⁹ IRM a recepționat această informație în cadrul perioadei de pre-publicare a prezentului raport de la Natalia Bejenar, Consultant Superior, Cancelaria de Stat a Republicii Moldova, 4 iunie 2019.

¹⁰ IRM a recepționat această informație în cadrul perioadei de pre-publicare a prezentului raport de la Natalia Bejenar, Consultant Superior, Cancelaria de Stat a Republicii Moldova, 4 iunie 2019.

6. Asigurarea prestării serviciilor publice de calitate

Textul angajamentului:

Titlul: Asigurarea prestării serviciilor publice de calitate prin reingineria proceselor și optimizarea procesului de prestare a serviciilor publice

6.1 Reingineria/modernizarea serviciilor publice din domeniul protecției sociale, și anume implementarea serviciului e-Cerere pentru indemnizațiile acordate familiilor cu copii

6.2. Dezvoltarea sistemului de depunere online a dosarelor de subvenționare în agricultură

6.3. Instruirea producătorilor agricoli cu privire la utilizarea sistemului de depunere online a dosarelor de subvenționare, a registrelor și altor sisteme informaționale relevante din sector, conform planurilor interne anuale de instruire

6.4. Implementarea Cabinetului agentului economic drept un mecanism de interacțiune cu agentul economic, cu următoarele funcții:

- posibilitatea de generare a rapoartelor pentru agentul economic;
- corespondența electronică;
- mecanismul de prezentare a documentelor în format electronic și semnate digital.

Instituțiile responsabile: Casa Națională de Asigurări Sociale; Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA); Ministerul Finanțelor (Serviciul Vamal)

Instituția de sprijin: Agenția de E-Guvernare

Data de început: al patrulea trimestru 2016

Data de finalizare: al doilea trimestru 2018

O prezentare generală a angajamentului	Grad de specificitate				Relevanța pentru valorile OGP				Impact posibil				Stadiu de Finalizare		Mijloc de termen		A deschis guvernarea?				
	Niciunul	Scăzut	Mediu	Înalt	Acces la informație	Participare civică	Responsabilitate	Tehnologie și inovare pentru transparență și responsabilitate	Niciunul	Minor	Moderat	Transformator	Neînceput	Limitat	Substanțial	Finalizat	S-a înrăutățit	Nicio schimbare	Marginal	Major	Excepțional
6. Asigurarea prestării serviciilor publice de calitate			✓		Neclar					✓				✓				✓			

Scopul angajamentului:

În 2016, guvernul a aprobat o strategie de patru ani sprijinită de Banca Mondială pentru modernizarea serviciilor publice.¹ Acest angajament a avut scopul de a contribui la această inițiativă guvernamentală mai vastă prin modernizarea serviciilor sociale publice prin

implementarea noului serviciu e-Cerere, dezvoltarea unui sistem de depunere online a dosarelor pentru solicitarea de subvenții în agricultură și instruirea agricultorilor în acest sens, și implementarea mecanismului e-cabinet de interacțiune cu agenții economici (firme, companii).

Stadiul de finalizare

La mijlocul perioadei de implementare: Limitat

Casa Națională de Asigurări Sociale (CNAS) a implementat pe deplin serviciul e-Cerere (6.1) în noiembrie 2016. Serviciul e-Cerere soluționează cererile de indemnizații pentru familiile cu copii și este disponibil prin intermediul paginii electronice a CNAS, precum și de pe portalul serviciilor guvernamentale (www.servicii.gov.md).² Dezvoltarea acestui serviciu electronic a reprezentat o componentă a unei inițiative guvernamentale separate și a fost adăugată în cadrul planului de acțiune OGP datorită relevanței pe care o poartă pentru guvernarea deschisă. Printre beneficiile implementării serviciului e-Cerere, conform declarațiilor guvernului și a unor participanți (utilizatori ai sistemului) la un mic sondaj organizat de cercetătoarea IRM în cadrul cercetării pentru evaluarea intermediară, se numără: reducerea timpilor de așteptare datorită accesului rapid la acest serviciu, precum și reducerea costurilor pentru beneficiarii care anterior trebuiau să călătorească la centrele regionale CNAS pentru a depune cererile pe suport de hârtie.

Dezvoltarea sistemului electronic de depunere a dosarelor de solicitare a subvențiilor în sectorul agricol (6.2) a început în anul 2017 prin elaborarea concepției sistemului și a specificațiilor tehnice. Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA), consultată de Agenția de Guvernare Electronică, a coordonat elaborarea concepției. Ministerul Agriculturii a planificat lansarea sistemului pentru anul 2018, iar la finalul primului an de implementare nu exista încă un program de instruire pentru agricultori privind noul sistem (6.3) deoarece concepția sistemului nu fusese încă finalizată.

Serviciul E-Cabinet (6.4) a fost dezvoltat și testat în 2017 de o companie IT subcontractată (BASS Systems). Atât dezvoltatorul, cât și beneficiarul (Serviciul Vamal) au testat noul sistem pe serverele lor, însă, nu se clarificase data la care urma să fie lansat acesta.

La finalul perioadei de implementare: Limitat

Conform șefului direcției IT din cadrul AIPA,³ reponsabilă de coordonarea dezvoltării și implementării programului de depunere online a cererilor, dezvoltarea și lansarea sistemului nu a fost realizată în 2018 din cauza dificultăților financiare întâlnite. Deși inițial ENPARD⁴ se angajase să contracteze dezvoltatorul, această inițiativă nu s-a materializat și agenția a decis să continue implementarea acestei activități utilizând propriile resurse, revizuind astfel termenele de realizare și planificând lansarea sistemului pentru februarie 2019. La momentul elaborării raportului agenția era în proces de studiere a pieței cu scopul identificării unui dezvoltator care ar putea eventual dezvolta sistemul într-o perioadă scurtă de timp. Concepția sistemului dezvoltată în 2017 nu a fost publicată pentru perioada de comentarii din partea publicului sau a societății civile deoarece se găsea la o etapă intermediară și nu finală și dezvoltarea acesteia continuă. Odată finalizat, proiectul concepției sistemului va fi prezentat ministerului și va trece prin procedura oficială de aprobare.

Însă în 2018 Agenția a implementat alte e-instrumente care au contribuit la realizarea angajamentului. În data de 2 aprilie funcția de programare online a fost lansată care facilitează programările pentru depunerea cererilor pentru subvenții în agricultură.⁵ Acest instrument permite agricultorilor să planifice din timp și să evite cozile lungi și perioadele de așteptare de la agenție. Mai mult decât atât, conform reprezentantului AIPA intervievat,⁶ această funcționalitate contribuie la familiarizarea agenției cu utilizarea instrumentelor online, care nu au mai fost utilizate până în acel moment în comunicarea cu autoritățile publice din sectorul agricol și producătorii agricoli/agricultorii. Cercetătoarea IRM a verificat funcționalitatea respectivă a sistemului; aceasta permite selectarea biroului AIPA la care se va depune cererea și ora la care persoana vrea să se programeze pentru a depune cererea;

fiecărei persoane i se alocă o sesiune de 30 minute.⁷ Noul instrument a fost promovat pe Facebook,⁸ pe pagina oficială a agenției⁹ și în mass media.^{10,11} Însă, ținând cont de faptul că utilizarea internetului în rândurile populației țintă este redusă, nu este clar în ce măsură agricultorii cunosc despre existența acestui serviciu, datele statistice privind numărul agricultorilor care l-au utilizat nefiind disponibile la moment.

Programul de instruire cu privire la utilizarea sistemului de depunere a cererilor destinat agricultorilor (6.3) nu a fost încă inițiat. Agenția consideră că acesta poate fi implementat doar după finalizarea testării sistemului.

Informații publice disponibile privind ultima activitate din cadrul acestui angajament – implementarea e-cabinetului agentului economic (6.4) lipsesc. Cercetătorul IRM nu a reușit să ia legătura cu persoana responsabilă din cadrul Serviciului Vamal pentru a obține detalii suplimentare. Alte părți interesate din cadrul instituțiilor guvernamentale relevante pentru această activitate nu au putut oferi informații suplimentare (Ministerul Finanțelor, Serviciul Vamal). În raportul de autoevaluare s-a constatat că respectivul modul se afla în perioada de testare.¹² Astfel se consideră că această activitate nu a progresat în mod semnificativ în 2018. Sistemul informațional a fost dezvoltat și testat în 2017, însă până la finalul anului 2018 din cauza dificultăților ce țin de asigurarea sistemului pentru agenții economice, procesul de dezvoltare a fost suspendat. De asemenea, în 2018 a fost inițiat proiectul european de twinning "Suport în Modernizarea Serviciului Vamal al Moldovei în conformitate cu cerințele Acordului de Asociere". Una dintre componentele acestuia este și dezvoltarea unui Ghișeu Unic al Serviciului Vamal.¹³

A deschis guvernarea?

Access la informație: Nu s-a modificat

Participarea civică: Nu s-a modificat

Responsabilitate publică: Nu s-a modificat

Angajamentul s-a concentrat pe modernizarea unor servicii din câteva domenii specifice. Însă a contribuit doar parțial la realizarea scopului angajamentului, implementându-se doar o pătrime din ce s-a planificat – serviciul e-Cerere a fost dezvoltat și implementat și funcționează în prezent. Celelalte activități au fost stopate deoarece reprezentau părți componente ale altor programe sau planuri de acțiune sau pentru că implementarea acestora a fost influențată de factori contextuali specifici (finanțare, aspecte tehnice). Angajamentul, așa cum a fost formulat și implementat, a avut o relevanță neclară pentru valorile OGP. Nu a creat un mecanism care să implice o responsabilitate publică mai mare; toate e-instrumentele propuse în acest angajament au ajutat sau au putut să ajute să facă depunerea documentelor mai eficientă, însă nu au creat oportunități suficiente pentru participarea civică. Nu a contribuit la îmbunătățirea accesului la informații.

Următoarele etape?

Deși activitățile din cadrul acestui angajament nu sunt preluate în următorul plan de acțiune, modernizarea serviciilor continuă să reprezinte un domeniu important în planul de acțiune 2019-2020. Activitățile ce țin de acest obiectiv includ modernizarea diferitor servicii publice și dezvoltarea unui nou sistem informațional. Majoritatea activităților din cadrul acestui angajament din planul de acțiune, privind modernizarea serviciilor, vor fi desfășurate în cadrul programului "Modernizarea Serviciilor Guvernamentale" susținut de Banca Mondială în perioada 2018–2023.¹⁴

Conform instituțiilor responsabile, activitățile ce mai rămân a fi realizate continuă să fie implementate, deoarece ele reprezintă angajamente asumate de către guvern și/sau activități din alte planuri de acțiune sau programe.

-
- ¹ Hotărârea de Guvern privind aprobarea planului de acțiuni privind reforma de modernizare a serviciilor publice pentru anii 2017-2021, <http://lex.justice.md/md/366273/>; World Bank, Modernization of Government Services in the Republic of Moldova, <http://projects.worldbank.org/P148537/?lang=en&tab=financial>
- ² Raportul de Auto-Evaluare al implementării planului de acțiune pentru o guvernare deschisă, Moldova 2016-2018, https://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/Moldova_End-of-Term_Self-Assessment_2016-2018_EN.pdf
- ³ M. Podubnyi, Direcția Tehnologii Informaționale, AIPA, interviu telefonic, 21 noiembrie 2018.
- ⁴ Programul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală, <http://enpard.md/>
- ⁵ AIPA, programare online, <http://aipa.gov.md/ro/content/un-nou-serviciu-electronic-lansat-de-aipa-%E2%80%9Dprogramarea-line%E2%80%9D-0>
- ⁶ Direcția Tehnologii Informaționale, AIPA, responsabilă de coordonarea dezvoltării sistemului de depunere online a cererilor/dosarelor.
- ⁷ Utilizarea sistemului de programare online al AIPA, <http://programari.aipa.md/>
- ⁸ Pagina Facebook AIPA, <https://www.facebook.com/AIPA-Agen%C8%9Bia-de-Interven%C8%9Bie-%C8%99i-PI%C4%83%C8%9Bi-pentru-Agricultur%C4%83-374657479331889/>
- ⁹ Pagina electronică a AIPA, <http://aipa.gov.md/ro/content/un-nou-serviciu-electronic-lansat-de-aipa-%E2%80%9Dprogramarea-line%E2%80%9D-0>
- ¹⁰ Publicația online Realitatea.md, https://www.realitatea.md/programare-on-line---procedura-de-depunere-a-dosarelor-de-subventionare-la-aipa-a-devenit-mai-usoara_74831.html
- ¹¹ Publicația online Noi.md, lansarea noului program AIPA, <https://noi.md/md/economie/aipa-a-lansat-serviciul-programare-online>
- ¹² Raportul de Auto-Evaluare al implementării planului de acțiune pentru o guvernare deschisă, Moldova 2016-2018, https://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/Moldova_End-of-Term_Self-Assessment_2016-2018_EN.pdf
- ¹³ IRM a recepționat informația în perioada de pre-publicare a prezentului raport de la Natalia Bejenar, Consultant Superior, Cancelaria de Stat a Republicii Moldova, 4 iunie 2019.
- ¹⁴ Agenția Informațională de Stat Moldpres, Informație cu privire la programul Băncii Mondiale, <https://www.moldpres.md/news/2018/01/11/18000189>

Notă metodologică

Raportul final privind implementarea planului național de acțiune OGP este elaborat în baza unei analize documentare și a interviurilor cu părți interesate guvernamentale și neguvernamentale. Raportul IRM se bazează pe constatările raportului de autoevaluare a guvernului, pe alte evaluări privind implementarea realizate de societatea civilă, sectorul privat sau organizații internaționale și pe raportul IRM intermediar.

Prezentul raport se bazează pe o analiză documentară minuțioasă a legislației, a proiectelor de legi și a reglementărilor, a ordinelor guvernamentale, a notelor informative și a știrilor publicate pe paginile oficiale ale instituțiilor responsabile de implementarea planului de acțiune, precum și pe raportul de autoevaluare publicat de Cancelaria de Stat la începutul anului 2019. Cercetătoarea IRM a analizat articolele publicate în presă, precum și de pe portalurile de știri și portalurile sectoarelor relevante, dar și pe rapoarte și informații publicate de societatea civilă și fabrici de idei (think tank), precum și organizații internaționale, parteneriate și instituții. Cercetătoarea IRM a mai organizat și interviuri telefonice, prin skype, față-în-față cu autoritățile publice centrale, cu reprezentanți din sectorul neguvernamental/experti și consultanți independenți – în total 25 de interviuri și discuții. Pentru obținerea informațiilor suplimentare, cercetătorul IRM a menținut o corespondență electronică constantă cu Cancelaria de Stat și alte instituții responsabile de implementarea planului și a primit rapoarte, minute, etc. care nu au fost disponibile publicului și care au fost utilizate în stadiului de finalizare.

Diana Mirza-Grisco este o cercetătoare independentă cu o experiență de peste 10 ani în evaluare, cercetare de politici și academică, în aplicarea abordărilor participative și în gestionarea proiectelor în Moldova, Germania, Serbia, România, Statele Unite (online) și în diverse țări europene. Tematic se concentrează asupra sectorului asociativ, migrație și aspecte interculturale, educație și participare civică.

Parteneriatul pentru Guvernare Deschisă (OGP Nu are scopul de a asigura asumarea din partea guvernelor a unor angajamente specifice care să promoveze transparența, abilitarea cetățenilor, lupta împotriva corupției și utilizarea noilor tehnologii pentru consolidarea guvernării. Mecanismul Independent de Raportare (IRM) al OGP evaluează elaborarea și implementarea planurilor naționale de acțiune pentru acomodarea dialogului între factorii interesați și pentru îmbunătățirea responsabilizării.

